

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος 1Ε'

Συντάξαι ἔτις: Ἐν Ἑλλάδι σφ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ σφ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἀρχονται ἀπὸ
1 Ἰαννουαρίου ἐκαστοῦ ἔτους καὶ εἶναι ἑτήναι. — Γραφεῖον τῆς Διοικήσεως: Ὁδὸς Ἀγχιόμου

6 Μαρτίου 1883

ΕΥΓΕΝΙΑ ΓΡΑΝΔΕ

[Μυθιστορία Ὀνωρίου Βαλζάκ. — Μετάφρ. Ἀγγέλου Βλάχου]

Συνίξις: ἰδί σελ. 136.

Ὁ Γρανδέ, ἀφοῦ περιῆλθε πολλαίς τὸ χινοσκοπές του κηπάριον, χωρὶς νὰ αἰσθανθῇ ψυχος, ὑπόπτεισεν ὅτι ἡ θυγάτηρ του ἦτο παρὰ τῆ συζύγῳ του. Χαίρων δέ, ὅτι ἐμελλε νὰ καταλάβῃ αὐτὴν παραβαίνουσαν τὰς διαταγὰς του, ἀνέβριχθή τὴν κλίμακα εὐκίνητος ὡς γαλῆ, κ' ἐπεσφάνη ἐν τῷ δωματίῳ τῆς κυρίας Γρανδέ καθ' ἣν στιγμὴν ἐθώπευεν αὐτὴ τὴν κόμην τῆς Εὐγενίας, ἧς ἡ μορφή ἐκρύπτετο εἰς τοὺς μητρικοὺς κόλπους.

— Παρηγορήσου κόρη μου, θὰ τοῦ περάσῃ ὁ θυμὸς τοῦ πατέρα σου . . .

— Δὲν ἔχει πλέον πατέρα! ἐφώνησεν ὁ βυτοποιοῖς. Σὺ κ' ἐγώ, κυρία Γρανδέ, τὸ ἐκάμαμεν αὐτὸ τὸ παρήκουο κορίτσι; Ὁραζία, ὀρησκευτικὴ ἀνατροφή! Πῶς! δὲν πῆγες ἀκόμη εἰς τὴν κάμαρά σου; Εἰς τὴν φυλακὴν, γρηγορα, εἰς τὴν φυλακὴν!

— Θέλεις τώρα νὰ μοῦ στερήσῃς καὶ τὴν κόρην μου; εἶπεν ἡ κυρία Γρανδέ, προφαίνουσα τὴν περιπόρφυρον ἐκ τοῦ πυρετοῦ μορφήν της.

— Ἄν θέλῃς νὰ τὴν φυλάξῃς, πάρε τὴν καὶ ἀδειάστε μου τὴν γωνιάν. Τὰ φλωριά! Τί ἔγειναν τὰ φλωριά;

Ἡ Εὐγενία ἠγέρθη, ἠτένισεν ὑπερήφανον βλέμμα ἐπὶ τὸν πατέρα της, κ' ἐπανῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιόν της, ὅπου ὁ γέρον τὴν ἐλειδίωσεν.

— Ἀνέτα! ἐφώνησε, σβύσε κάτω τὴν φωτιάν.

Κ' ἔλθὼν ἐκάθησεν ἐγγὺς τῆς ἐστίας τῆς συζύγου του, λέγων:

— Θὰ τὰ ἔδωσεν βέβαια ἐκεῖνου τοῦ μασκαροῦ τοῦ Καρόλου, ὁ ὅποιος εἶχε τὰ χρήματά μας εἰς τὸ μάτι.

Ὁ ἀπειλὼν τὴν θυγατέρα της κίνδυνος καὶ ἡ πρὸς αὐτὴν στοργὴ της ἔδωκαν εἰς τὴν κυρίαν Γρανδέ ἰκανὴν δύναμιν, ἵνα μείνῃ ἀπαθὴς τὸ φαινόμενον, ἀφρονος καὶ κωφῆ.

— Δὲν ἤξευρα τίποτε ἀπ' ὅλα αὐτά, εἶπε στρεφόμενη πρὸς τὸν τοῖχον, ἵν' ἀποφύγῃ τὰ φλογεῖσθαι βλέμματα τοῦ συζύγου της. Ἡ παραφορὰ σου μοῦ κάμνει τόσο κακόν, ὥστε, τὸ

προαισθάνομαι, δὲν θὰ μὲ βγάλετε ζωντανὴν ἀπ' ἐδῶ. Δι' ἐμένα τοῦλάχιστον δὲν ἔπρεπε νὰ τὰ κάμῃς αὐτά, ἐμένα, ἡ ὅποια δὲν σὲ δυσπρόστησα, μοῦ φαίνεται, ποτὲ ὡς τώρα. Ἡ κόρη σου σὲ ἀγαπᾷ, καὶ εἶμαι βεβαία ὅτι εἶνε ἀθώα, ὅπως εἶνε τὸ μικρὸ παιδί. Μὴ τῆς κάμῃς λοιπὸν κακόν· ἀνακάλεσε τὴν ἀπόφασίν σου. Κάμνει πολὺ κρύον, καὶ ἠμπορεῖς νὰ τὴν ἀρρώστησῃς ἄσχημα.

— Οὔτε θὰ τὴν ἰδῶ, οὔτε θὰ τῆς ὀμιλήσω. Θὰ μείνῃ εἰς τὸ δωμάτιόν της μὲ ψωμί καὶ μὲ νερό, ἕως νὰ κάμῃ τὸ θέλημά μου. Τί διάβολον! ἕνας οἰκογενειάρχης πρέπει, νομίζω, νὰ ἔξωρῃ τί γίνεται τὸ χρυσάφι τοῦ σπιτιοῦ. Εἶχε ταῖς μόναις ρούπικας ποῦ ἦσαν ἴσως εἰς τὴν Γαλλίαν, καὶ δουκάτα ὀλλανδέζικα, καὶ φλωριά τῆς Γένοβας . . .

— Ἡ Εὐγενία εἶνε τὸ μόνον μας παιδί, . . . καὶ εἰς τὸ ποτάμι νὰ τὰ ἔρριψε . . .

— Εἰς τὸ ποτάμι! ἐκραύγασεν ὁ γέρον, εἰς τὸ ποτάμι! Εἶσαι τρελλή, γυναίκα. Ὅ,τι εἶπα θὰ γείνη, τὸ ἔξουρεις. Ἄν θέλῃς τὴν ἡσυχίαν σου, ἐξομολόγησέ τὴν, καὶ μάθε τί τὰ ἔκαμα. Αὐτὰ ἡ γυναίκες τὰ καταφέρνουν καλλίτερα μεταξὺ των. Ὅ,τι νὰ τὰ ἔκαμε τέλος πάντων, δὲν θὰ τὴν φάγω. Μὲ φοβεῖται τάχα; Καὶ ἂν ἐχρῶσασε τὸν προκομμένον της ἐξάδελφον ἀπὸ τὴν κορυφὴν ὡς τὰ νύχια, αὐτὸς ταξειδεύει τώρα, . . . δὲν ἠμπορῶ νὰ τρέξω κατόπιν του . . .

— Αἶ, τὸ λοιπὸν . . . ἤρχισε λέγουσα ἡ κυρία Γρανδέ, ἀλλ' ἐνῶ ἀπῆντα, ἡ οὐδένουα της, οὐκυνθεῖσα ἐκ τῆς νευρικῆς ταραχῆς ἢ ἐκ τοῦ παθήματος τῆς θυγατρὸς της, ὅπερ ἐπέτεινεν ἐτι τὴν στοργὴν αὐτῆς καὶ τὴν νοσημὸσύνην, παρετήρησε φοβερόν τι κίνημα τῆς προσοκίδος τοῦ ἀνδρὸς της. Μετέβαλλεν ἐπομένως τὴν ἔννοιαν, χωρὶς νὰ μεταβάλῃ τὸν τόνον τῆς ἀπαντήσεώς της.

— Αἶ, τὸ λοιπὸν, . . . ἐξηκολούθησε, τί θέλεις νὰ κάμω ἐγὼ περισσότερον; Ἐχω ἐγὼ περισσότεραν δύναμιν ἐπάνω της; Δὲν μοῦ εἶπε τίποτε . . . σοῦ μοιάζει εἰς αὐτό.

— Χαρὰ 'ς τὴν γλώσσάν σου! Τί εὐκολα ποῦ ὀμιλεῖς σήμερα! Νομίζω ὅτι μὲ περιπαίζεις, καὶ πολὺ φοβοῦμαι ὅτι εἶσθε συνεννοημέναι μεταξὺ σας.

Κ' ἐθεώρησεν ἀτενῶς τὴν σύζυγόν του.

— Να σου είπω, ἄνδρα, ἂν ἔγης σκοπὸν νὰ μ' ἀποθάνης, αὐτὸ ποῦ κάμνεις εἶνε ὁ καλλίτερος τρόπος. Σοῦ τὸ λέγω καὶ πάλιν, καὶ ἄς χάσω καὶ τὴν ζωὴν μου: Ἐγχεῖς ἄδικον μὲ τὴν κόρην σου, ἢ ὁποῖα σκέπτεται σωστότερα παρ' ὅ,τι σκέπτεσαι. Αὐτὰ τὰ χρήματα ἦσαν ἰδικὰ της. Ἄν τὰ μετεχειρίσθῃ, βέβαια τὰ μετεχειρίσθῃ καλὰ, καὶ μόνος ὁ Θεὸς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ γνωρίζῃ τὰ καλὰ τὰ ὁποῖα κάμνομεν. Σὲ παρακαλῶ, κάμε μου τὴν χάριν, συγχώρησε τὴν Εὐγενίαν. Ὁ μετριάσης τοιοῦτοτρόπως τὸ κακόν, τὸ ὁποῖον μοῦ ἔκαμεν ἢ παραφορά σου, καὶ θὰ μοῦ σώσης ἴσως καὶ τὴν ζωὴν μου. Τὴν κόρην μου, ἄνδρα! δός μου τὴν κόρην μου!

— Φεύγω, εἶπεν ἐκεῖνος. Τὸ σπίτι μου κατήνησεν ἀκατοίκητον. Μητέρα καὶ κόρη σέπτονται καὶ ὁμιλοῦν ὅσιν νὰ ἦσαν... Πῶ, πῶ, πῶ! — Ὡραία πρωτοχρονιάτικα μοῦ ἔκαμες, Εὐγενία! ἐφώνησε πρὸς αὐτήν. Μάλιστα! κλαῦσε, κλαῦσε καὶ σοῦ πρέπει. Ὅ,τι ἔκαμες θὰ τὸ μετανόησῃς, κ' ἐννοια σου. Δὲν ἤξεύρω, μὰ τὴν ἀλήθειαν, τί σοῦ χρησιμεύει νὰ μετακαθαίνης δύο φοραὶς τὸν μῆνα, ὅταν χαρίζῃς κρυφὰ τὸ χρυσάφι τοῦ πατέρα σου εἰς ἕνα χαμένον κορμί, ποῦ θὰ σοῦ φάγῃ καὶ αὐτὴν τὴν καρδιά σου, ὅταν δὲν σοῦ μείνῃ πλέον ἄλλο νὰ τοῦ δανείσῃς. Ὁ ἰδῆς τί ἀξίζει ὁ Κάρολος σου μὲ τὰ γυαλιστὰ του στιβάλια καὶ μὲ τὰ κοριτσιίστικα μοῦτρα του. Οὔτε καρδιά, οὔτε ψυχὴ ἔχει, ἀφοῦ τολμᾷ καὶ παίρνει τὰ χρήματα ἐνὸς κοριτσιοῦ, χωρὶς τὴν συναίνεσιν τῶν γονέων του.

Ἀφοῦ ἐκλείσθη ἡ αὐλειος θύρα, ἡ Εὐγενία ἐξῆλθε τοῦ δωματίου της καὶ ἦλθε πρὸς τὴν μητέρα της.

— Τί γενναϊότητα ποῦ εἶχες διὰ τὴν κόρην σου! τῆ εἶπε.

— Βλέπεις, παιδί μου, ποῦ μὰς καταντοῦν τὰ σφάλματα; Μ' ἔκαμες νὰ εἰπῶ ψεύματα.

— Ἐννοια σου, καὶ θὰ παρακαλέσω τὸν Θεὸν νὰ τὸ ρίψῃ ἐπάνω μου.

— Καλὴ ἀλήθεια, ἐφώνησε καταφθάνουσα ἡ Ἀννέτα, τὸ παιδάκι μου θὰ τρώγῃ τὸρα ψωμί καὶ νερὸ ὅσο ζῆ; . .

— Τί πειράζει, Ἀννέτα! ἠρώτησεν ἡσύχως ἡ Εὐγενία.

— Ἀμὴ δέ; ποῦ θὰ τρώω ἐγὼ προσφάγι καὶ τοῦ λόγου σου ψωμί ζερό; Ποτέ!

— Σιωπῆ, μὴν εἰπῆς λέξιν, Ἀννέτα, εἶπεν ἡ Εὐγενία.

— Ἐννοια σου, κυρία τσιμουδιά! θὰ ἰδῆς. Ὁ Γρανδὲ ἐγευματίσει τὴν ἐσπέραν μόνος, πρῶτον τότε ἀπὸ εἰκοσιτεσσάρων ἤδη ἐτῶν.

— Ὅσιν χῆρος μοῦ φαίνεται αὐθέντη, εἶπεν ἡ Ἀννέτα. Ἀσχημὸ πρᾶγμα, μὲ δύο γυναῖκες μέσα ἔς τὸ σπίτι.

— Παῖός σου μιλεῖ καὶ μιλεῖς; Κλεῖσ' τὸ

στόμα σου, ἢ σὲ στέλνω ἀπὸ 'καὶ ποῦ ἦλθες. Τί βράζει μέσα εἰς τὸ μαγειρεῖο;

— Εἶνε κᾶτι ἀλείμματα, ποῦ ἔδραλα νὰ λυώσουν.

— Ὁὲ ἔλθουν ἄνθρωποι ἀπόψε, . . ν' ἀνάψῃς φωτιά!

Οἱ Κρυσῶ, ἡ κυρία Δὲ Γρασέν καὶ ὁ υἱὸς της ἀφίκοντο τὴν ὀγδόην ὥραν, κ' ἐξεπλάγησαν μὴ ἰδόντες τὴν κυρίαν Γρανδὲ καὶ τὴν θυγατέρα της.

— Ἡ γυναῖκά μου εἶνε ὀλίγον κακοδιάθετη. Ἡ Εὐγενία τῆς κάμνει συντροφιάν, ἀπεκρίθη ὁ γέρον ἀμπελοουργός, οὔτινος ἢ μορφή οὐδεμίαν ἐδείκνυε συγγίνης.

Μετὰ μίαν ὥραν, δαπανηθεῖσαν εἰς ὁμιλίαν ἀσημάντους, ἡ κυρία Δὲ Γρασέν, ἣτις εἶχεν ἀναβῆ νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν κυρίαν Γρανδὲ, κατέβη πάλιν πάντες δὲ ἠρώτησαν αὐτήν:

— Πῶς εἶνε ἡ κυρία Γρανδὲ;

— Δὲν εἶνε διόλου, διόλου καλὰ, ἀπήνησε. Ἡ κατάστασις τῆς υἱείας της δὲν μοῦ φαίνεται εὐχάριστος. Εἰς τὴν ἡλικίαν της, κύριε Γρανδὲ, χρειάζεται, ἤξευρετε, μεγάλη προσοχή.

— Νὰ ἰδοῦμεν, ἀπήνησεν ὁ ἀμπελοουργός, πάντη ἀφηρημένως.

Ἡγῆθησαν αὐτῶ πάντες καλὴν νύκτα καὶ ἀνεχώρησαν.

Ὅτε δὲ οἱ Κρυσῶ εὐρέθησαν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἡ κυρία Δὲ Γρασέν εἶπε πρὸς αὐτούς:

— Κᾶτι ἔχουν οἱ Γρανδὲ. Ἡ γρηὰ εἶνε ἀσχημὰ καὶ οὐδὲ εἰδησὶν ἔχει. Ἡ κόρη ἔχει τὰ μάτια κόκκινα, ὅσιν νὰ ἔκλαυσε πολύ. Μὴ τυχὸν ζητοῦν νὰ τὴν ὑπανδρεύσουν, χωρὶς νὰ θέλῃ;

Ἀφοῦ κατακλίθη ὁ ἀμπελοουργός, ἡ Ἀννέτα ἦλθεν ἀνυπόδητος καὶ ἀψοφητὴ πρὸς τὴν Εὐγενίαν, καὶ ἀπεκάλυψεν εἰς αὐτὴν πλακοῦντα, ἐφῆμένον ἐν τῇ χύτρα.

— Νά, κυρία, εἶπεν ἡ ἀγαθὴ κόρη, ὁ Κορνοναγὲ μοῦ χάρισεν ἕνα λαγῶ. Μὲ τὸ ἴλιγο ποῦ τρώετο τοῦ λόγου σας, θὰ σὰς βαστάξῃ αὐτὴ ἢ πῆττα μίαν ἐβδομάδα, καὶ τόρα μὲ τὸ κρῦο δὲν ἔχει φόβον νὰ χαλάσῃ. Καλλίτερα, παρὰ νὰ τρώετο ζερό ψωμί, ποῦ βλάπτει εἰς τὴν υἱεία.

— Καλὴ μου Ἀννέτα! εἶπε πρὸς αὐτὴν ἡ Εὐγενία, σφίγγουσα τὴν χεῖρά της.

— Τὸ ἔκκαμα πολὺ εὐμορφα, χωρὶς νὰ τὸ πάρῃ ὁ γέρονς μυρωδιά. Ἀγόρασα ὅ,τι μοῦ ἐχρειάζετο μὲ τὸ τᾶλληρό μου. Τὸ ὀρίζω, μοῦ φαίνεται.

Καὶ ταῦτα εἰπούσα ἡ ὑπερέτρια ἔφυγε, νομίσασα ὅτι ἤκουσε τὴν φωνὴν τοῦ Γρανδὲ.

Ἐπὶ τινὰς μῆνας ὁ ἀμπελοουργός ἤρχετοκατὰ διαφόρους ὥρας εἰς ἐπίσκεψιν τῆς γυναικὸς του, οὐδῶλως προσέρον τῆς θυγατρὸς του τὸ ὄνομα, οὐδῶλως βλέπων, οὐδὲ ὑπαινισσόμενος κἂν αὐτὴν.

Ἡ κυρία Γρανδὲ δὲν ἐξήρχετο τοῦ δωματίου, καὶ ὁσημέραι ἢ κατάστασις αὐτῆς ἐδεινοῦτο. Ἄλλ' οὐδὲν ἔκαμψε τὸν γέροντα βυτοποιόν. Ἐμενεν ἀκλόνητος, τραχὺς καὶ ἀπαθής, ὡς στῦλος ἐκ γρανίτου. Ἐξηκολούθει πράττων κατὰ τὰς ἐξεις του' ἀλλὰ δὲν ἐτραυλίζε πλέον, ὠμίλει ὀλιγώτερον, καὶ κατὰ τὰς ἐμπορικὰς του ἐργασίας παρίστατο πολὺ δυσκολώτερος ἢ ἄλλοτε. Πολλάκις δὲ καὶ ἐλανθάνετο κατὰ τοὺς ἀριθμητικούς του ὑπολογισμούς.

— Εἰς τοῦ Γρανδὲ κᾶτι συμβαίνει, ἔλεγον οἱ χρυσωτιστὰὶ πρὸς τοὺς γρασειιστὰς.

— Τί τρέχει εἰς τοῦ Γρανδὲ; ὑπῆρξε μετ' ὀλίγον τυπικὴ ἐρώτησις, γινομένη καθ' ὅλας τὰς ἐν Σωμῶρη ἐσπερίδας.

Ἡ Εὐγενία μετέβαινε εἰς τὴν ἐκκλησίαν, συνοδευομένη ὑπὸ τῆς Ἀννέτας. Ἐξερχομένη δὲ τῆς λειτουργίας, ἂν ἤρωτατο ὑπὸ τῆς κυρίας Δὲ Γρασέν, ἀπεκρίνετο δι' ὑπεκφυγῶν καὶ φράσεων ἀορίστων, αἵτινες οὐδῶλως ἐπῆρκον εἰς ἐκείνης τὴν περιέργειαν.

Οὐχ ἦπτον ὑπῆρξεν ἀδύνατον μετὰ δύο μῆνας νὰ κρυβῇ πλέον, εἴτε πρὸς τοὺς τρεῖς Κρυσῶ εἴτε πρὸς τὴν κυρίαν Δὲ Γρασέν, τὸ μυστικὸν τῆς φυλακίσεως τῆς Εὐγενίας. Ἐπῆλθε δὲ στιγμὴ, καθ' ἣν οὐδεμία ἤρκει πρόφασις εἰς δικαιολογίαν τῆς διαρκούς αὐτῆς ἀφανείας. Εἶτα δὲ, χωρὶς κἂν νὰ γνωσθῇ τίς κατήγγειλε τὸ μυστικόν, πᾶσα ἡ πόλις ἔμαθεν, ὅτι ἀπὸ τῆς πρώτης τοῦ ἔτους ἡ δεσποινὴς Γρανδὲ διέμενε, κατὰ διαταγὴν τοῦ πατρὸς της, ἐγκλειστος ἐντὸς τοῦ δωματίου της, ἄρτον μόνον τρώγουσα καὶ πίνουσα ὕδωρ, καὶ στερουμένη πυρός, ὅτι ἡ Ἀννέτα παρεσκεύαζεν αὐτῇ τραγήματα καὶ τὰ ἔφερε πρὸς αὐτὴν διὰ νυκτός· ὅτι ἡ νεῆνις τέλος δὲν κατάρθου νὰ ἰδῇ καὶ περιποιηθῇ τὴν μητέρα της, εἰμὴ ὁσάκις ἔλειπεν ἐκ τῆς οἰκίας ὁ πατήρ της.

Ἡ διαγωγὴ τοῦ Γρανδὲ ἐκρίθη τότε αὐστηρότατα. Ἡ πόλις ὀλόκληρος ἀπεκήρυξεν αὐτόν, οὕτως εἶπεῖν, καὶ ἀνεμνήσθη τῶν δολιοτήτων αὐτοῦ, τῶν προδοσιῶν καὶ τῶν σκληρῶν αὐτοῦ τρόπων. Ὅτε παρήρχετο, ἐδακτυλοδείκτου αὐτόν πάντες ὑπαψιθυρίζοντες. Ὅτε δὲ ἡ θυγάτηρ του κατήρχετο τὴν ἐλικοσιδῆ ὁδόν, μεταβαίνουσα εἰς τὴν λειτουργίαν ἢ τὸν ἐσπερινόν, καὶ συνοδευομένη ὑπὸ τῆς Ἀννέτας, πάντες οἱ κάτοικοι προσέβαινον εἰς τὰ παράθυρα, ἵνα παρατηρήσωσι τὸ ἦθος τῆς πλουσίας κληρονόμου καὶ τὴν μορφήν αὐτῆς, ἐφ' ἣς εἰκονίζετο ἀγγελικὴ μελαγχολία καὶ πραότης.

Δι' αὐτὴν ὅμως οὐδὲν ἐσήμαινον καθειρῆς καὶ πατρικῆς δυσμένεια. Ἐθεώρει τὸν γεωγραφικὸν της χάρτην, ἔβλεπε τὸν μικρὸν σκάμνον, τὸν κῆπον, τὸν γηραιὸν τοῖχον τῆς οἰκίας, καὶ ἀνεύρισκεν ἐπὶ τῶν χειλέων της τὸ μέλι τῶν παλαιῶν της ἐρωτικῶν φιλημάτων.

Ἐπὶ τινὰ χρόνον ἠγνόησε τὰς ὁμιλίαις, ὧν ἐγένετο ἀντικείμενον ἐν τῇ πόλει, ὡς ἠγνόει αὐτὰς καὶ ὁ πατήρ της. Εὐσεβής, ἀγνή ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ἐνισχυομένη δὲ ὑπὸ τῆς συνειδήσεως καὶ τοῦ ἐρωτός της, ὑπέμενε καρτερικῶς τὴν ὀργὴν καὶ τὴν ἐκδίκησιν τοῦ πατρὸς της. Ἄλλ' οὐδὲν βαθεῖα καθίστα ἀνεπισκλήτους πᾶσας αὐτῆς τὰς ἄλλας ὀδύνας. Ἡ μήτηρ της, ἄκακον καὶ τρυφερόν πλάσμα, καλλυνομένη διὰ τῆς αἰγλῆς, ἦν ἐξέπεμπεν ἡ ψυχὴ της καθ' ὅσον προσήγγιζεν εἰς τὸν τάφον, ἢ μήτηρ της ἐφθινεν ὁσημέραι. Πολλάκις ἡ Εὐγενία ἐμέμπετο ἑαυτήν, ὅτι ὑπῆρξεν ἡ ἀθώα αἰτία τῆς σκληρᾶς καὶ βραδείας νόσου ἣτις τὴν κατεβίβρωσεν. Αἱ τύψεις αὐταὶ τοῦ συνειδότητος, καίτοι πραυνόμεναι ὑπὸ τῆς μητρὸς της, προσήλουν αὐτὴν ἐτι μᾶλλον εἰς τὸν ἐρωτὰ της. Πᾶσαν πρῶταν, ἀμ' ἀναχωροῦντος τοῦ πατρὸς αὐτῆς, ἤρχετο παρὰ τὸ προσκεφάλαιον τῆς μητρὸς της, κ' ἐκεῖ ἐκόμιζεν αὐτὴν τὸ πρόγευμά της ἢ Ἀννέτα. Ἄλλ' ἡ ταλαιπώρος Εὐγενία, περιλυπὸς καὶ πάσχουσα ἐκ τῶν παθημάτων τῆς μητρὸς αὐτῆς, ἐδείκνυε δι' ἀρῶν του νεύματος τὸ πρόσωπον ἐκείνης πρὸς τὴν Ἀννέταν, ἔκλαιε καὶ οὐδ' ἐτόλμα κἂν νὰ ὁμιλήσῃ περὶ τοῦ ἐξαδέλφου της.

Πρώτη ἡ κυρία Γρανδὲ ἠναγκαζέτο νὰ τῆ λέγῃ:

— Ποῦ εἶνε αὐτός; πῶς δὲν γράφει;

— Ἄς τὸν συλλογίζωμεθα, μητέρα μου, ἀπάντηα ἡ Εὐγενία, ἀλλ' ἄς μὴ κάμνομεν λόγον δι' αὐτόν. Σεῖς ὑποφέρετε, σεῖς πρὸ παντός ἄλλου. . .

— Πᾶρ ἄλλο ἦτο ἐκεῖνος.

— Παιδιά μου, ἔλεγεν ἡ κυρία Γρανδὲ, δὲν τὴν λυποῦμαι τὴν ζωὴν. Ὁ Θεὸς μ' ἀγαπᾷ, καὶ μὲ κάμνει νὰ βλέπω μὲ χαρὰν τὸ τέλος τῶν βασάνων μου.

Οἱ λόγοι τῆς γυναικὸς αὐτῆς ἦσαν πάντοτε ἄγιοι καὶ χριστιανικοί.

Ὅτε, γευματίζων παρ' αὐτῇ, ἐπεριπάτει κατόπιν ὁ σύζυγός της ἐν τῶ κοιτῶνί της, ἔλεγεν εἰς αὐτόν πάντοτε, κατὰ τοὺς πρώτους μῆνας τοῦ ἔτους, τοὺς αὐτοὺς λόγους, κ' ἐπανελάμβανεν αὐτοὺς μετὰ τῆς αὐτῆς μὲν πάντοτε εὐαγγελικῆς πραότητος, ἀλλὰ καὶ μετὰ σταθερότητος συνάμα, ἐφ' ἣ ὁ ἐγγίζων θάνατος ἐνέπνεεν εἰς αὐτὴν θάρρος, οὔτινος εἶχε στερηθῆ καθ' ὅλον της τὸν βίον.

— Σ' εὐχαριστῶ διὰ τὸ ἐνδιαφέρον τὸ ὁποῖον ἔχεις περὶ τῆς υἱείας μου, ἀπάντηα εἰς αὐτόν, ὁσάκις τῇ ἀπέτεινε τὴν κοινοτάτην τῶν ἐρωτήσεων· ἀλλ' ἂν θέλῃς νὰ γλυκάνῃς ὀλίγον τὰς τελευταίας μου στιγμὰς καὶ νὰ ἐλαφρώσῃς τοὺς πόνους μου, συγχώρησε τὴν κόρην μας. Δείξου χριστιανός, σύζυγος καὶ πατήρ.

Τοὺς λόγους τούτους ἀκούων ὁ Γρανδὲ, ε-

κάθητο πλησίον τῆς κλίνης, ὡς ἄνθρωπος, ὅστις βλέπων ἐρχομένην τὴν βροχὴν προφυλάσσεται ἡσύχως ὑπὸ αὐλεῖον θύραν, καὶ ἀκούων σιωπηλῶς τὴν σύζυγόν του, οὐδὲν ἀπεκρίνεται. Ὅσακις δὲ αἱ τρυφερόταται, συγκινητικώταται καὶ πλήρεις χριστιανικῆς πραότητος ἰκεταὶ τῷ ἀπατείνοντο, ἔλεγεν ἀπλῶς :

— Εἶσαι ὀλίγον κίτρινη σήμερα, καὶ μὲν γυναικία!

Ἀθήη παντελῆς τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ ἐφαινετο ἐντετυπωμένη ἐπὶ τοῦ πεπωρωμένου μετώπου του καὶ τῶν συνεσφιγμένων αὐτοῦ χειλέων. Οὐδ' αὐτὰ τὰ δάκρυα τὸν συνεκίονον, ἅτινα μετὰ τὰς ἀορίστους καὶ στερεοτύπους σχεδὸν ἀπαιτήσεις του κατελείθοντο ἐπὶ τὴν ὠχρὰν μορφήν τῆς συζύγου του.

— Ὁ Θεὸς νὰ σὲ συγχωρήσῃ, τῷ ἔλεγεν ἐκείνη, ὅπως σὲ συγχωρῶ. Θὰ ἔλθῃ ὅμως ἡμέρα, κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ λάβῃς ἀνάγκην ἐπιεικειάς.

Ἀπὸ τῆς ἀσθενείας τῆς γυναικὸς του δὲν ἐβλασφήμει πλέον, ὡς συνειθίζε. Ἄλλ' οὐχ ἤττον δὲν κατῴρθον ἢ ἀροπλίση τὸν δεσποτισμὸν αὐτοῦ ὁ ἄγγελος ἐκεῖνος τῆς πραότητος, οὐτινος ἡ ἀσχημία ἠφάνιζετο ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν, διωκομένη ὑπὸ τῶν ἠθικῶν ἀρετῶν, αἵτινες ἐπήνθιζον ἤδη τὴν ὄψιν τῆς. Ἡ τάλαινα γυνὴ εἶχε μεταβληθῆ σχεδὸν εἰς αὐλὸν τινὰ ψυχῆν. Τὸ πνεῦμα τῆς προσευχῆς ἐφαινετο ἀπαμβλύνον οὕτως εἰπεῖν τοὺς τραγεῖς χαρακτῆρας τῆς μορφῆς τῆς, ἐξαγνίζον καὶ περιλάμπον αὐτούς. Τίς δὲν παρετήρησε τὸ φαινόμενον αὐτὸ τῆς μεταμορφώσεως τῶν ἀγίων προσώπων, ἐφ' ὧν δεσπόζει τέλος ἡ ψυχὴ τῆς γηίνης τραχύτητος, καὶ ζωογονεῖ καὶ ἐξευγενίζει αὐτὰ διὰ τοῦ ἐνδομύχου ὕψους τῶν νοημάτων; Τὸ θέαμα τῆς μεταμορφώσεως ταύτης, ἦν συναπετέλουν αἱ τὸ ἀνθρώπινον ἄγκος τῆς γυναικὸς ἐκείνης διαδιδρώσκουσαι οὐδυναί, ἐπέδρα, καίτοι ἀσθενῶς, ἐπὶ τὸν γέροντα βυτοποιόν, οὐτινος ὁ χαρακτῆρ διέμενε πάντοτε χαλύβδινος. Δὲν ἦτο μὲν περίφρων ὁ λόγος του, ἀλλὰ σιγῇ ἀδιάπτωτος ἐπεκράτει τοῦ ἤθους του, σώζουσα τὴν αὐκογενειάρχικὴν αὐτοῦ δεσποτείαν.

Ὅσακις ἡ πιστὴ αὐτοῦ Ἀννέτα ἐφαινετο ἐν τῇ ἀγορᾷ, ἀστειότητές τινες καὶ μομφαὶ κατὰ τοῦ αὐθέντου τῆς ἠκούοντα συρίζουσαι εἰς τὰ ὠτὰ τῆς· καίτοι ὅμως ἡ κοινὴ γνώμη κατηγορεῖ ἐκφρατικῶς τοῦ γέροντος Γρανδέ, ἡ ὑπηρετρία ὑπερήσπιζεν αὐτὸν χάριν τῆς πρὸς τὴν οἰκίαν φιλοτιμίας τῆς.

— Καὶ τί μ' αὐτό; ἔλεγε πρὸς τοὺς κατηγόρους τοῦ γέροντος, ὅλοι μας τάχα δὲν χειροτερεύομεν ὅσο γηράζωμεν; Πῶς θέλετε νὰ μὴ σκληρύνῃ καὶ αὐτὸς ὀλίγον; Φθάσαν τὰ ψεύματα. Ἡ μικρὴ μου κυρὰ ζῆ' ὅσον βασιλισσα. Πῶς εἶνε μονάχη, ἔτσι θέλει. Ἐπειτα οἱ αὐθένται

μου ἔξυρουν τί κάμουν, . . . ἔχουν τοὺς λόγους των.

Τέλος ἐσπέραν τινὰ, περὶ τὰ τέλη τοῦ ἔαρος, ἡ κυρία Γρανδέ, κατατρυχομένη ὑπὸ τῆς λύπης μᾶλλον ἢ τῆς νόσου, μὴ κατορθώσασα δ' ἔτι, παρὰ πάσας αὐτῆς τὰς παρακλήσεις, νὰ συνδιαλλάξῃ τὴν Εὐγενίαν πρὸς τὸν πατέρα τῆς, ἐνεπιστεύθη τὸ μύχιον αὐτῆς ἄλλος εἰς τὸν Κρυσῶ.

— Νὰ καταδικάσῃ εἰς ξηροφαγίαν κόρην εἰκοσιτριῶν ἐτῶν! ἀνέκραξεν ὁ πρόεδρος Δὲ Βομφῶν, καὶ χωρὶς λόγον! Ἄλλ' αὐτὸ ὑπόκειται εἰς ποινικὴν καταδίωξιν! εἶνε παράνομος στέρησις τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας. . .

— Ἐλα, ἀνεψιέ μου, εἶπεν ὁ συμβολαιογράφος, ἀφήσε τὰ νομικά σου, σὲ παρακαλῶ. Ἦσυχάσετε, κυρία, καὶ αὐριον εὐθὺς τελειώνει αὐτὴ ἡ ὑπόθεσις· ἐγὼ σὰς τὸ ὑπόσχομαι.

Ἡ Εὐγενία, ἀκούσασα ὅτι περὶ αὐτῆς ἐγίνετο λόγος, ἐξῆλθε τοῦ δωματίου τῆς.

— Κύριοι, εἶπε προβαίνουσα μεθ' ἡθους πλήρους ὑπερηφάνειας, μὴν ἀσχολεῖσθε, σὰς παρακαλῶ, περὶ αὐτῆς τῆς ὑποθέσεως; Ὁ πατήρ μου εἶνε κύριος εἰς τὴν οἰκίαν του, καὶ ἐνόσω μένω εἰς τὴν οἰκίαν του, ὀφείλω νὰ τὸν ὑπακούω. Ἡ διαγωγή του δὲν ὑπάγεται εἰς τὴν ἐπίκρισιν τοῦ κόσμου. Μόνον εἰς τὸν Θεὸν ὀφείλει λόγον δι' αὐτήν. Σὰς παρακαλῶ λοιπὸν ὡς φίλους νὰ μὴ κάμετε πλέον λόγον περὶ τοῦ πράγματος. Κατηγορεῖ τοῦ πατρός μου εἶνε προσβολὴ τῆς ὑπολήψεώς μας. Σὰς εὐχαριστῶ διὰ τὸ ἐνδιαφέρον τὸ ὁποῖον μοῦ δεῖκνυτε· ἀλλὰ θὰ μὲ ὑπὸχρεώσετε πολὺ περισσότερο, ἂν λάβετε τὴν καλωσύνην νὰ διαψεύσετε ὅσα λέγονται εἰς τὴν πόλιν, τὰ ὅποια κατὰ τύχην ἤκουσα.

— Ἐχει δίκαιον, εἶπεν ἡ κυρία Γρανδέ.

— Δεσποινίς, ἀπήντησεν εὐλαβῶς ὁ συμβολαιογράφος, ἐκπλαγεὶς ἐκ τοῦ κάλλους, δι' οὐδ' ἰσχυρῆς βίος, ἡ μελαγχολία καὶ ὁ ἔρωσ εἶχον περιβάλλει τὴν Εὐγενίαν, ὁ καλλίτερος τρόπος νὰ ἐμποδίσωμεν τὸν κόσμον νὰ φλυαρῇ, εἶνε νὰ σὰς ἐλευθερώσωμεν.

— Ἀφήσε, κόρη μου, τὸν κύριον Κρυσῶ νὰ διορθώσῃ αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν, ἀφοῦ μας ἐγγυᾶται περὶ τῆς ἐπιτυχίας. Γνωρίζει τὸν πατέρα σου καὶ ἠξεύρει πῶς πρέπει κανεὶς νὰ τὸν μεταχειρισθῇ. Ἄν θέλεις νὰ μὲ ἰδῆς εὐτυχῆ εἰς τὰς ὀλίγας ἡμέρας, αἱ ὁποῖαι μοῦ μένουσιν ἀκόμη νὰ ζήσω, πρέπει ἐξάπαντος νὰ συμφιλιωθῆτε μετὰ τὸν πατέρα σου.

Τῇ ἐπαύριον ὁ Γρανδέ, κατὰ συνήθειαν ἦν εἶχεν ἀποκτήσει ἀπὸ τῆς φυλακίσεως τῆς Εὐγενίας, περιήρχετο ἐντὸς τοῦ μικροῦ κήπου καθ' ἣν ὄραν ἐκτενίζετο ἡ Εὐγενία. Ὅτε δὲ ὁ γέρον ἐφθάνεν ὑπὸ τὴν παχύκορμον καρύαν, ἐκρύπτετο ὀπισθεν τοῦ στελέχους τοῦ δένδρου, ἔμενεν ἐκεῖ θεωρῶν ἐπὶ τινὰς στιγμὰς τὴν μακρὰν κόμην

τῆς θυγατρὸς του, καὶ ἐταλαντεύετο βεβαίως μεταξύ τῆς ἰσχυρογνωμοσύνης τοῦ χαρακτῆρος του καὶ τῆς ἐπιθυμίας ἣν εἶχε ἢ ἀσπασθῆ τὴν κόρην του. Πολλὰκις ἔμενε καθήμενος ἐπὶ τοῦ μικροῦ κατσαληκῆτος σκάμμου, ἐφ' οὗ ὁ Κρυσῶς καὶ ἡ Εὐγενία εἶχον ὁμοίως αἰώνιον ἔρωτα, ἐνῶ ἐκεῖνη ἔβλεπεν ἐπίσης τὸν πατέρα τῆς κλοπιῆς ἢ διὰ τοῦ κατόπτρου τῆς. Ἄνεκείνος ἠγείρετο καὶ ἤρχιζε πάλιν τὸν περιπάτον του, ἐκάθητο αὐτὰ αὐταρέσκως εἰς τὸ παράθυρον καὶ παρετήρει τὸν ἀπέναντι ταίχον ἐφ' οὗ ἔθαλλον ὠραιότατα ἀνθη, καὶ ὅθεν ἐκρέμαντο ἀπὸ τῶν βραχάδων ἀδιάνθη, κισσάμπελοι, καὶ εἰδὸς τι κιτρινοῦ καὶ λευκοῦ παχυφύλλου ἀφθονοῦντος ἐντὸς τῶν ἀμπελώνων τῆς Σωμύρης.

Ὁ κύριος Κρυσῶς ἦλθεν ἐνωρίς, καὶ εὔρε τὸν γέροντα ἀμπελουργὸν καθήμενον ὠραίαν τινὰ ἡμέραν τοῦ Ἰουνίου ἐπὶ τοῦ μικροῦ σκάμμου, στηρίζοντα τὰ πόδια ἐπὶ τοῦ μεσοτοιχοῦ καὶ ἀσχαλούμενον εἰς θεωρίαν τῆς κόρης του.

— Τί ἠμποροῦμεν νὰ σὰς δουλεύσωμεν, κύριε Κρυσῶ, εἶπεν ὁ γέρον ἄμα ἰδὼν τὸν συμβολαιογράφον.

— Ἐρχομαι νὰ σὰς ὁμιλήσω περὶ ὑποθέσεων.

— Ἄ, ἄ! μήπως ἔχεις χρυσὸν νὰ μοῦ ἀλλάξῃς μετὰ ἀλλήλων;

— Ὁχι, ὄχι, . . . δὲν πρόκειται περὶ χρημάτων, ἀλλὰ περὶ τῆς κόρης σὰς τῆς Εὐγενίας. Ὅλος ὁ κόσμος ὁμιλεῖ διὰ σὰς καὶ δι' αὐτήν.

— Τί τὸν μέλει τὸν κόσμον; Καθένας εἶν' αὐθέντης εἰς τὸ σπιτί του.

— Συμφωνάτατος. Καθένας εἶν' αὐθέντης νὰ αὐτοχειριασθῇ, ἢ ἀκόμη χειρότερα, νὰ πετάξῃ τὰ χρήματά του ἀπὸ τοῦ παραθύρου.

— Πῶς δηλαδὴ;

— Ἡ σύζυγός σου εἶνε πολὺ ἀρρώστη, φίλε μου. Ἐπρεπε νὰ συμβουλευθῆς τὸν κύριον Βερζερέν. Ἡ ζωὴ τῆς κινδυνεύει. Ἄν, ὁ μὴ γένοιτο, ἀποθάνῃ χωρὶς νὰ τὴν περιποιηθῆς καθὼς πρέπει, δὲν θὰ ἦσαι ἡσύχος, μοῦ φαίνεται.

— Καλὰ γερᾶματα! Τί ἔχει ἡ γυναῖκά μου, τὸ ἔξυρεις. Οἱ ἰατροί, φθάνει νὰ βάλουν μὲν φορὰν τὸ πόδι των εἰς τὸ σπιτί σου, σοῦ ἐρχονται ὕστερα ἕξ φοραὶς τὴν ἡμέραν.

— Δὲν ἠξεύρω, Γρανδέ· κάμε ὅπως ἀγαπᾷς. Εἴμεθα ἀληθινοὶ φίλοι, καὶ δὲν ὑπάρχει ἄνθρωπος εἰς ἄλλην τὴν πόλιν, ὁ ὁποῖος νὰ ἐνδιαφέρεται περισσότερο εἰς σὲ, τι σὲ ἀφορᾷ. Ἐνόμισα καθῆκόν μου νὰ σοῦ τὰ εἰπῶ αὐτὰ· τώρα ἂς γείνη ὅ, τι γείνη τὴν ἡλικίαν σου τὴν ἔχεις, καὶ τὴν γνώσιν σου τὴν ἔχεις. Ἀλλὰ δὲν ἦλθα δι' αὐτό. Πρόκειται περὶ ἄλλου πράγματος, τὸ ὁποῖον εἶνε ἴσως πολὺ σοβαρώτερον διὰ σέ. Ὅπως δὴποτε δὲν ἔχεις βέβαια ὄρεξιν ἢ ἀποθᾶγῃς τὴν γυναῖκά σου· σοῦ εἶνε πολὺ χρήσιμος. Συλλογίσου ὅμως ποῦ θὰ εὐρεθῆς ἀπέναντι τῆς

κόρης σου, ἂν ἡ κυρία Γρανδέ ἀποθάνῃ. Θὰ ὑποχρεωθῆς νὰ δώσης λογαριασμοὺς εἰς τὴν Εὐγενίαν, διότι ἐνυμφεῖθες μετὰ τὸ σύστημα τῆς κοινοκτημοσύνης. Ἡ κόρη σου θὰ ἔχη τὸ δικαίωμα νὰ ζητήσῃ διανομὴν τῆς περιουσίας σου, καὶ νὰ πωλήσῃ τὸ Φροσφῶν. Ἐν ἐνὶ λόγῳ, κληρονομεῖ τὴν μητέρα τῆς, τὴν ὁποίαν σὺ δὲν ἠμπορεῖς νὰ κληρονομήσῃς.

Οἱ λόγοι οὗτοι ὑπῆρξαν κεραυνὸς διὰ τὸν γέροντα, ὅστις δὲν ἐγνώριζε τόσον καλὰ νομικά, ὅσον ἐγνώριζεν ἐμπόριον. Οὐδέποτε εἶχε σκεφθῆ κληρονομικὴν ἐκκαθάρισιν τῆς περιουσίας του.

— Σὲ συμβουλεύω λοιπὸν νὰ τὴν μεταχειρίσῃσαι μετὰ γλυκύτητα, εἶπε συμπεραίνων ὁ συμβολαιογράφος.

— Μὰ ἠξεύρεις τί ἔκαμε, Κρυσῶ;

— Τί; εἶπεν ὁ συμβολαιογράφος περίεργος ἢ ἀκούσῃ τὴν ἐκμυστήρευσιν τοῦ γέροντος, καὶ νὰ μάθῃ τῆς ἐριδος τὴν αἰτίαν.

— Ἐδῶσε τὰ φλωριά τῆς.

— Καὶ τί μ' αὐτό; Ἰδικὰ τῆς δὲν ἦσαν; ἠρώτησεν ὁ συμβολαιογράφος.

— Ὅλοι αὐτὸ μοῦ λέγουν! εἶπεν ὁ γέρον, καὶ οἱ βραχίονές του κατέπεσον τραγικῶς.

— Κ' ἔχεις σιοπὸν τώρα, ὑπέλαβεν ὁ Κρυσῶ, δι' ἐν μηδαμινὸν πρᾶγμα νὰ παρεμβάλλῃς προσκόμματα εἰς τὰς παραχωρήσεις τὰς ὁποίας θὰ τῆς ζητήσῃς μεθαυριον, ὅταν ἀποθάνῃ ἡ μήτηρ τῆς;

— Ἐτσι αἱ; Ἐξ ἡλιαδάς φράγκα τὰ ὀνομάζει τοῦ λόγου σου μηδαμινὸν πρᾶγμα;

— Αἱ, φίλε μου! φαντάζεσαι τί θὰ στοιχίσῃ ἡ ἀπογραφή καὶ ἡ διανομὴ τῆς κληρονομίας τῆς γυναικὸς σου, ἂν ἡ Εὐγενία τὸ ζητήσῃ;

— Τί;

— Διακόσιαις, τριακόσιαις, ἴσως καὶ τετρακόσιαις ἡλιαδάς φράγκα! Θὰ γείνη ἐκκαθάρισις καὶ πώλησις πρὸς ἀκριθεῖ ἐκτίμησιν τῆς ἀξίας. Ἐνῶ, ἂν συνεννοηθῆς, . . .

— Μὰ τὸ κλαδευτήρι τοῦ πατέρα μου! ἀνέκραξεν ὁ ἀμπελουργός, ὅστις ἐκάθησεν ὠχρῶν. Αὐτὸ θὰ τὸ ἰδοῦμε, Κρυσῶ!

Μετὰ στιγμιαίαν σιγὴν ἡ ἀγωνία μᾶλλον ὁ γέρον ἐθεώρησε τὸν συμβολαιογράφον, λέγων:

— Τρομερὸν πρᾶγμα ἡ ζωὴ! μόνον λύπαις ἔχει κανεὶς! Κρυσῶ! ὑπέλαβεν ἐπισήμως, δὲν θέλεις βέβαια νὰ μὲ γελάσῃς. Ὅρκισου μοῦ εἰς τὴν τιμὴν σου ὅτι ὅ, τι μοῦ εἶπες εἶνε σύμφωνον μετὰ τὸν νόμον. Δεῖξέ μου τὸν νόμον, θέλω νὰ ἰδῶ τὸν νόμον.

— Ἐεῦρω ἢ δὲν ἔξερω τὴν τέχνην μου, σὲ παρακαλῶ; ἀπήντησεν ὁ συμβολαιογράφος.

— Εἶνε λοιπὸν ἀλήθεια! Ἡ κόρη μου λοιπὸν ἠμπορεῖ νὰ μὲ γυμνώσῃ, νὰ μὲ προδώσῃ, νὰ μὲ φονεύσῃ, νὰ μὲ φάγῃ σύσσωμον.

— Ἀφοῦ κληρονομεῖ τὴν μητέρα τῆς.

— Κάμε παιδιά! Ἄχ, ἡ καυμένη ἡ γυναίκα μου! πῶς τὴν ἀγαπῶ! Τὸ καλὸ εἶνε ποῦ εἶνε γεροῦ! Ὅλη τῆς ἡ οἰκογένεια ἦσαν γεροὶ ἀνθρώποι.

— Δὲν ἔχει ἓνα μῆνα νὰ ζήσῃ.

Ὁ βυτοποιὸς ἐπληξε τὸ μέτωπόν του, ἐβάδισεν, ὑπέστρεψε, καὶ ἀτενίζων φοβερὸν βλέμμα ἐπὶ τὸν Κρυσώ, εἶπε πρὸς αὐτόν:

— Τί νὰ κάμωμεν!

— Ἡ Εὐγενία ἤμπορεῖ νὰ παραιτηθῇ τῆς κληρονομίας τῆς μητρὸς τῆς. Σὺ δὲν ἔχεις βέβαια σκοπὸν νὰ τὴν ἀποκληρώσῃς; Ἀλλὰ διὰ νὰ ἐπιτύχῃς αὐτὸν τὸν συμβιβασμὸν, μὴ τὴν κακομεταχειρίζεσαι. Αὐτὸ ποῦ σοῦ λέγω, φίλε μου, εἶνε ἐναντίον τῶν συμπερόντων μου. Ἐγὼ, τί ἔργον ἔχω; νὰ κάμω ἐκκαθαρίσεις, ἀπογραφάς, διανομάς, πωλήσεις...

— Θὰ ἰδοῦμεν, θὰ ἰδοῦμεν... Ἄς τ' ἀφήσωμεν τώρα, Κρυσώ. Μοῦ ἔκοψες τὰ ὑπάτά μου! Χρυσὸν δὲν ἔλαβες διόλου;

— Ὅχι! ἔχω μερικὰ παλαιὰ λουδοβίκεια, ἕως δέκα, σοῦ τὰ δίδω. Ἄκουσε, καλέ μου φίλε, φιλιώσου μὲ τὴν Εὐγενίαν. Ὅλοι εἰς τὴν πόλιν σὲ κατηγοροῦν.

— Οἱ ἀνόητοι!

— Ἐλα τώρα... τὰ χρεώγραφα ἔχουν 99. Εὐχαριστήσου τέλος πάντων καὶ σὺ μίαν φορὰν.

— 99 εἶπες, Κρυσώ;

— Μάλιστα.

— Διάβολε! 99, εἶπεν ὁ γέρον, συνοδεύων τὸν συμβολαιογράφον μέχρι τῆς αὐλείου θύρας.

Εἶτα δέ, μὴ δυνάμενος πλέον νὰ μείνῃ ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἔνεκα τῆς ταραχῆς ἣν προῦξένῃσαν εἰς αὐτὸν ὅσα ἤκουσεν, ἀνέβη εἰς τῆς συζύγου του καὶ τῇ εἶπε:

— Σήμερα, γρη῏, ἤμπορεῖς νὰ περάσῃς ὅλην τὴν ἡμέραν μαζί μὲ τὴν κόρην σου. Θὰ ὑπάγω εἰς τὸ Φροαφόν. Κάμετε φρόνιμα καὶ ἡ δύο σας. Εἶνε ἔξυρεις, γυναίκα, ἡ ἡμέρα τοῦ γάμου μας. Νά, πάρε δέκα τάλληρα, διὰ νὰ στολίσης μεθαύριον τὸ τραπέζι σου, ὅταν περάσῃ ἡ λιτανεία. Εἶνε καιρὸς τώρα ποῦ τὸ ἤθελες. Διασκέδαστε, ... χαρῆτε. ... Ζήτω ἡ χαρά!

Ταῦτα δὲ εἰπὼν, ἔρριψε δέκα τάλληρα τῶν ἐξ φράγκων ἐπὶ τὴν κλίνην τῆς συζύγου του, καὶ ἔλαβε τὴν κεφαλὴν τῆς, ἵνα τὴν ἀσπασθῇ εἰς τὸ μέτωπον.

— Εἶσαι καλλίτερα, γυναικοῦλά μου, σήμερα, αἰ;

— Πῶς θέλεις νὰ ἔμβῃ εἰς τὸ σπίτι σου ὁ Θεὸς τῆς συγχωρήσεως, ὅταν σὺ ἔχεις ἐξωρισμένην τὴν κόρην σου ἀπὸ τὴν καρδιά σου; εἶπεν ἐκείνη μετὰ συγκινήσεως.

— Αἰ, καλὰ, καλὰ... εἶπεν ὁ πατήρ διὰ θωπευτικῆς φωνῆς, νὰ ἰδοῦμεν... καὶ τι θὰ γείνη.

— Δόξα σοὶ ὁ Θεός! ἀνέκραξεν ἡ μήτηρ πε-

ριπόρφυρος ἐκ χαρῆς. Εὐγενία, ἔλα νὰ φιλήσῃς τὸν πατέρα σου, σὲ συγχωρεῖ.

Ἄλλ' ὁ γέρον εἶχε γείνει ἀφαντος. Ἐτρεχε ταχύπους πρὸς τοὺς ἀγρούς του, προσπαθῶν νὰ τακτοποιήσῃ καθ' ὁδὸν τὰς τεταραγμένους ιδέας του.

Ὁ Γρανδὲ ἤρχιζε τότε τὸ ἐξηκοστὸν ἔκτον τῆς ἡλικίας του ἔτος. Ἀπὸ δύο δὲ ἰδίως ἐτῶν ἡ φιλαργυρία του εἶχεν αὐξήσει ὡς αὐξάνει πᾶν ἐπίμονον ἀνθρώπινον πάθος. Ὡς παρετηρήθη ἐπὶ τῶν φιλαργύρων, τῶν φιλοδόξων καὶ πάντων ὅσων ἡ ζωὴ προσηλώθη εἰς μίαν ἀποκλειστικῶς δεσπόζουσαν ιδέαν, ἡ ἀγάπη του εἶχε τραπῆ πρὸς ἓν εἰδικῶς σύμβολον τῆς φιλαργυρίας του. Ἡ θέα, ἡ κατοχὴ τοῦ χρυσοῦ εἶχε καταστῆ μονομανία του. Τὸ δεσποτικὸν δὲ αὐτοῦ πνεῦμα εἶχεν ἐνταθῆ ἀναλόγως τῆς φιλαργυρίας του, καὶ ἡ ἐγκατάλειψις τῆς διαχειρίσεως οἰουδήποτε μέρους τῆς περιουσίας του κατὰ τὸν θάνατον τῆς συζύγου του ἐφαίνετο εἰς αὐτὸν πρᾶγμα ἐντελῶς παρὰ φύσιν. Νὰ δηλώσῃ τὴν περιουσίαν αὐτοῦ εἰς τὴν θυγατέρα του, ν' ἀπογράψῃ καὶ διανεῖμῃ τὰ κινητὰ καὶ ἀκίνητα κτήματά του...

— Εἶνε νὰ κόψῃ κανεὶς τὸν λαϊμόν του, εἶπε μεγαλοφῶνως, ἰστάμενος ἐν μέσῳ περιφράκτου ἀμπελωνος, οὔτινος ἐξήταξε τὰ κλήματα...

Τέλος ἔλαβε τὴν ἀπόφασίν του, ἐπέστρεψεν εἰς Σωμύρην κατὰ τὴν ὥραν τοῦ γεύματος, ἀπόφασιν ἔχων νὰ καμφθῇ πρὸ τῆς Εὐγενίας, νὰ περιποιηθῇ αὐτήν, νὰ τὴν θωπεύσῃ, ἵνα δυνηθῇ ν' ἀποθάνῃ βασιλικῶς, κρατῶν μέχρις ἐσχάτης πνοῆς τὰ ἡνία τῶν ἑκατομμυρίων του.

Καθ' ἣν στιγμήν ὁ γέρον, ὅστις τυχαίως εἶχε παραλάβῃ τὸ ἀντικλειδίον του, ἀνέβαιεν ἀσφρητῆ τὴν κλίμακα ἐρχόμενος πρὸς τὴν γυναίκα του, ἡ Εὐγενία εἶχε κομίσει ἐπὶ τῆς κλίνης τῆς μητρὸς τῆς τὴν ὡραίαν χρυσότευκτον κομμοθήκην τοῦ Καρόλου. Ἀμφότεροι δέ, ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ Γρανδέ, ἐτέρποντο θεωροῦσαι τὴν εἰκόνα τῆς μητρὸς του καὶ ἀναγνωρίζουσαι ἐν αὐτῇ τὴν μορφήν του.

— Εἶνε ὅλως διόλου τὸ μέτωπόν του καὶ τὸ στόμα του! ἔλεγεν ἡ Εὐγενία, καθ' ἣν στιγμήν ὁ ἀμπελοουργὸς ἤνοιξε τὴν θύραν.

Ἰδοῦσα τὸ βλέμμα, ὅπερ ἔρριπεν ὁ σύζυγός τῆς ἐπὶ τοῦ χρυσοῦ, ἡ κυρία Γρανδὲ ἀνέκραξε:

— Θεέ μου! σῶσέ μας!

Ὁ γέρον ὤρμησεν ἐπὶ τὴν σκευοθήκην, ὡς ἤθελεν ὀρμήσει τίγρις ἐπὶ κοιμώμενον νήπιον.

— Τί εἶν' αὐτό; ἠρώτησε δρᾶττων τὸ κειμήλιον καὶ φέρων αὐτὸ εἰς τὸ παράθυρον. Χρυσάφι! Χαρὰ ἔς τὸ χρυσάφι! Αὐτὸ θὰ ζυγίξῃ δύο λίτρας. Ἄ, αἰ! ὁ Κάρολος σοῦ τῶδωσε αὐτὸ ὅταν σοῦ ἦρε τὰ φλωράκια σου. Ἄ, καὶ καλὰ, διὰτὶ δὲν μοῦ τὸ ἔλεγες; Δὲν ἔκαμες

ἀσχημὴ δουλειά, μικροῦλά μου. Πῶς φαίνεσαι πῶς εἶσαι κόρη μου!

Ἡ Εὐγενία ἔτρεψε καθ' ὅλα τῆς τὰ μέλη.

— Δὲν εἶνε τοῦ Καρόλου αὐτό; ὑπέλαβεν ὁ γέρον.

— Ναί, πατέρα, δὲν εἶνε ἰδικόν μου. Τὸ πρᾶγμα αὐτὸ εἶνε ἱερὰ παρακαταθήκη.

— Κολοκῦθια! Σοῦ ἦρε τὰ χρήματά σου, πρέπει νὰ τὰ βάλῃς πάλιν εἰς τὸν τόπον τους.

— Πατέρα...

Ὁ γέρον ἠθέλησε νὰ λάβῃ τὸ μαχαίριόν του, ὅπως ἀναμολέσῃ χρυσὴν τινα πλάκα, καὶ ἠναγκάσθῃ ν' ἀποθέσῃ τὴν σκευοθήκην ἐπὶ τῆς τραπέζης. Ἡ Εὐγενία ὤρμησε νὰ τὴν ἀναλάβῃ ἄλλ' ὁ βυτοποιός, ὅστις ἐβλεπε συνάμα καὶ τὴν κόρην του καὶ τὸ κιβώτιον, ἀπόθησεν αὐτὴν τοσοῦτον βιαίως, ἐκτείνας τὸν βραχίονα, ὥστε ἔπεσεν αὐτὴ ἐπὶ τῆς κλίνης τῆς μητρὸς τῆς.

— Γρανδέ! ἐφώνησεν ἡ μήτηρ ἀνακαθημένη.

Ὁ Γρανδὲ εἶχεν ἐξαγάγει τὸ μαχαίριόν του καὶ ἠτοιμάζετο νὰ διαρρήξῃ τὴν πλάκα.

— Πατέρα! ἔκραξεν ἡ Εὐγενία, πίπτουσα γονυπετῆς καὶ βαδίζουσα οὔτω, ἵνα φθάσῃ ἐγγύτερον τοῦ γέροντος καὶ ὑψώσῃ πρὸς αὐτὸν τὰς χεῖρας, πατέρα μου, εἰς τὸ ὄνομα τῆς Παναγίας καὶ ὅλων τῶν ἁγίων, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὅποιος ἀπέθανεν εἰς τὸν σταυρόν, εἰς τὴν ζωὴν σου, εἰς τὴν μέλλουσαν σωτηρίαν σου, σὲ ἐξορκίζω, μὴ μοῦ τὸ ἐγγίσης αὐτὸ τὸ πρᾶγμα! Οὔτε ἰδική σου οὔτε ἰδική μου εἶνε αὐτὴ ἡ σκευοθήκη. Ἀνῆκει εἰς ἓνα δυστυχῆ μας συγγενῆ, ὁ ὅποιος μοῦ τὴν ἐνεπιστεύθη, καὶ εἰς τὸν ὅποιον πρέπει νὰ τὴν ἀποδώσω ἀθικτον.

— Διατί τὴν ἐκύτταξες τὸ λοιπόν, ἀφοῦ εἶνε παρακαταθήκη; Τὸ νὰ βλέπῃ κανεὶς εἶνε χειρότερον παρὰ νὰ πιάνῃ!

— Πατέρα, μὴ μοῦ τὴν χαλάσῃς! Εἶνε ἀτιμία δι' ἐμέ, ἔνοοις;

— Γρανδέ, κάμε ἔλεος! εἶπεν ἡ μήτηρ.

— Πατέρα! ἐφώνησε καὶ πάλιν ἡ Εὐγενία, ἀλλὰ τοσοῦτον βροντωδῶς, ὥστε ἡ Ἀννέτα ἐξέσπυσε ν' ἀναβῆ περίτρομος.

Ἡ Εὐγενία ἐδράξεν ἐν μαχαίριον, ὅπερ ἦτο εἰς αὐτὴν πρόχειρον.

— Αἰ, ὕστερα; εἶπε πρὸς αὐτὴν ὁ Γρανδέ, σσηπρὸς μειδιῶν.

— Γρανδέ, μὲ φρονεῖς! εἶπεν ἡ μήτηρ.

— Πατέρα! ἐφώνησεν ἡ Εὐγενία, ὀλίγον μόνον ἂν ἐγγίσης αὐτὸ τὸ σκεῦος μὲ τὸ μαχαίρι σου, θὰ τρυπηθῶ μὲ αὐτὸ ποῦ κρατῶ! Ἐξ αἰτίας σου ἡ μητέρα μου κινδυνεύει. Φόνευσε τώρα καὶ τὴν κόρην σου, νὰ τελειώσῃς.

Ὁ Γρανδὲ ἐκράτησεν ἀκίνητον τὸ μαχαίριόν

του ἐπὶ τῆς σκευοθήκης, καὶ παρετήρησε διαστάζων τὴν θυγατέρα του.

— Τὸ κάμνεις αὐτό, Εὐγενία; ἠρώτησε.

— Μάλιστα, τὸ κάμνει! εἶπεν ἡ μήτηρ.

— Τὸ κάμνει ὅπως τὸ λέγει, ἔκραξεν ἡ Ἀννέτα. Ἐλα, αὐθέντη, κάμε ἓνα πρᾶγμα σωστὸ μὴ φορὰ εἰς τὴν ζωὴν σου!

Ὁ βυτοποιός ἐθεώρησεν ἐπὶ μικρὸν ἀλληλοδιαδόχως τὸ χρυσοῦν σκεῦος καὶ τὴν θυγατέρα του. Ἡ κυρία Γρανδὲ ἐλιποθύμησε.

— Κύτταξε, κύτταξε, αὐθέντη, ἐφώνησεν ἡ Ἀννέτα, ἡ κυρὰ πεθαίνει!

— Ἐλα, ἔλα παρ' το, κόρη μου, καὶ μὴ μαλώνωμεν δι' ἓνα κουτί! ἔκραξεν ὁ βυτοποιός, ῥίπτων τὴν κυτίδα ἐπὶ τῆς κλίνης. Σὺ, Ἀννέτα, πήγαινε νὰ φωνάξῃς τὸν κύριον Βερζερέν. Ἐλα, γρη῏! γρη῏! εἶπε, φιλῶν τὴν χεῖρα τῆς συζύγου του, δὲν εἶνε τίποτε, νά! ἐπέρασεν, ἐφιλιώσαμεν πάλιν! Δὲν ἐφιλιώσαμεν, μικροῦλά μου, αἰ; Δὲν ἔχει πλέον ψωμί ξερὸν, θὰ τρώγῃς ὅ,τι θέλεις. Νά! τί καλὰ, ἀνοίγει τὰ μάτια τῆς. Λοιπόν, γυναίκα, γυναικοῦλά μου, καλή μου, ... κύτταξε, νά! φιλῶ τὴν Εὐγενίαν! Ἀγαπῶ τὸν ἐξαδέλφον τῆς... ἄς τὸν πάρῃ, ἂν θέλῃς, .. ἄς τοῦ φυλάξῃ τὸ κουτί του, .. δικό του εἶνε! Σὺ μόνον νὰ μοῦ ζήσης, γυναίκα μου. Ἐλα, κουνήσου, λοιπόν! Ἄκουσε, .. τὸ τραπέζι σου διὰ τὴν λιτανείαν θὰ ἦνε τὸ καλλίτερον στολισμένον ἀπ' ὅλα τὰ τραπέζια τῆς Σωμύρης.

— Θεέ μου! εἶπε δι' ἀσθενοῦς φωνῆς ἡ κυρία Γρανδέ, εἶνε δυνατόν νὰ μεταχειρίζεσαι τοιοῦτοτρόπως τὴν γυναίκα σου καὶ τὴν κόρην σου!

— Δὲν τὸ κάμνω ἄλλην φορὰν, ἔκραξεν ὁ βυτοποιός. Νὰ ἰδῆς, στάσου!

Καὶ μεταθὰς εἰς τὸ γραφεῖόν του, ἐπέστρεψε φέρων δράκμα λουδοβικέων, ἅτινα ἐσκόρπισεν ἐπὶ τῆς κλίνης.

— Νά, γυναίκα! εἶπε· σὺ νὰ ἦσαι καλὰ καὶ εὐχαριστημένη, .. καὶ δὲν θὰ σοῦ λείψῃ τίποτε, οὔτ' ἐσένα οὔτε τῆς Εὐγενίας. Αὐτὰ τὰ ἔκατον λουδοβίκεια τῆς τὰ χαρίζω. Μὴν τὰ δώσης ὅμως καὶ αὐτὰ, κοριτσάκι μου, αἰ;

Ἡ κυρία Γρανδὲ καὶ ἡ θυγάτηρ τῆς ἐθεώρησαν ἀλλήλας ἐκπληκτοί.

— Πάρε τα, πατέρα! εἶπεν ἡ Εὐγενία. Μὰς φθάνει ἡ ἀγάπη σου.

— Νὰ ἕνας λόγος σωστός, ἀπήντησεν ὁ γέρον ἐγκαλοπούμενος τὰ χρυσὰ του νομίσματα. Φιλιωμένοι νὰ ἦμεθα. Πάμε τώρα κάτω εἰς τὴν σάλαν, νὰ γευματίσωμεν! Κάθε βράδῳ ἴσοι καὶ διασκέδασι! αἰ, γυναίκα!

— Κ' ἐγὼ τὸ ἤθελα, διὰ νὰ σ' εὐχαριστήσω, εἶπεν ἡ ἐπιθάνουσα· ἀλλὰ δὲν ἠμπορῶ νὰ σηκωθῶ.

— Καυμένη γρη῏! εἶπεν ὁ βυτοποιός, νὰ

ἤξευρες πόσον σὲ ἀγαπῶ! Καὶ σένα, κόρη μου.

Καὶ περιπτύχθεις κατῆσπασθη τὴν Εὐγενίαν.

— Τὴ εὐχαρίστησις νὰ φιλῆ κανεὶς τὴν κόρην του, ὕστερον ἀπὸ μάλωμα! Χρυσὸ μου κοριτσάκι. Κύτταξε, γρηῃ, νὰ! ὅλοι μας τώρα εἴμεθα πλέον ἀχώριστοι. Πήγαίνε, φύλαξε το αὐτό, εἶπε πρὸς τὴν Εὐγενίαν, δεικνύων εἰς αὐτὴν τὴν σκευοθήκην. Πήγαίνε, καὶ μὴ φοβῆσαι! δὲν θὰ σοῦ κάμω πλέον λόγον δι' αὐτό!

Μετὰ μικρὸν ἀφίκετο ὁ κύριος Βερζερέν, διασημώτατος τῶν ἐν Σωμῶρ ἱατρῶν. Μετὰ τὴν ἐξέτασιν τῆς ἀρρώστου, ἐδήλωσε καθαρῶς εἰς τὸν Γρανδέ, ὅτι ἡ σύζυγός του ἦτο ἐπικινδύνως ἀσθενής, ἀλλ' ὅτι μεγάλη ἡρεμία πνεύματος, ἡσυχυς βίος καὶ περιποιήσις ἐνδεδεχῆς ἠδύναντο νὰ παρατείνωσι τὴν ζωὴν τῆς μέχρι τοῦ τέλους τοῦ φθινοπώρου.

— Θὰ κοστίσῃ πολὺ; ἠρώτησεν ὁ γέρον· χρειάζονται ἱατρικὰ;

— Ἱατρικὰ ὀλίγα, ἀλλὰ περιποιήσις πολλή, ἀπήντησεν ὁ ἱατρός, μὴ δυνάμενος νὰ καταστείλῃ μειδιάμα.

— Τέλος πάντων, κύριε Βερζερέν, ὑπέλαβεν ὁ Γρανδέ, σεὶ εἶσθε ἀξιότιμος καὶ καθὼς πρέπει ἀνθρώπος. Ἐγὼ ἀφίνομαι ἐπάνω σας. Ἐρχεσθε νὰ βλέπετε τὴν γυναῖκά μου ὅσας φορές νομίζετε ἀναγκαῖον. Σώσατέ μου τὴν, τὴν καλὴν μου γυναῖκα! Τὴν ἀγαπῶ πολὺ, νὰ ζῆυρετε, χωρὶς νὰ μοῦ φαίνεται, διότι ἐμένα, βλέπετε, ὅλα γίνονται μέσα μου, καὶ μοῦ σχίζουσι τὴν καρδίαν. Ἐχω λύπαις, ἱατρέ, πολλαῖς λύπαις... ἀφ' ὅπου ἀπέθανεν ὁ ἀδελφός μου, διὰ τὸν ὅποιον ἐξοδεύω τὰ εἰς τὸ Παρίσι τὰ μαλακέφαλά μου, χωρὶς νὰ βλέπω τέλος. Εἰς τὸ καλόν, ἱατρέ, προσκυνῶ! Ἄν ἦνε δυνατὸν νὰ σωθῆ ἡ γυναῖκά μου, σώσατέ τὴν, καὶ δὲν μὲ πειράζει νὰ ἐξοδεύω καὶ ἑκατὸν καὶ διακόσια φράγκα.

[Ἐστία συνεχίζεται.]

Κατὰ τὰ ἐν Πρωσσίᾳ βασιλικὰ ἔθιμα ὁ υἱὸς τοῦ πρίγκιπος Φρειδερίκου Καρόλου Λεοπόλδος μανθάνει τὴν σιδηρουργικὴν, διδάσκαλον ἔχων ἓνα τῶν ἰδίων ὑπηρετῶν, ὅστις ἄλλοτε εἶχεν ἀσκήσῃ τὸ ἐπιτήδευμα τοῦτο. Ἐντὸς τῶν ἀνακτόρων ὁ κοιτῶν τοῦ ὑπηρετοῦ ἀντὶ 600 μαρκῶν μετεποιήθη εἰς χαλκεῖον, ἐν ᾧ τρεῖς καὶ τέσσαρες ὥρες τῆς ἡμέρας ἐργάζεται ὁ νεαρὸς πρίγκιψ, φορῶν ἀπλοῦ χαλκῆος στολὴν, «σπόγγον» δ' ἀμφὶ πρόσωπον καὶ ἄμφω χεῖρας ἀπομοργύς, ὅσας εἰς ἐπίσκεψιν αὐτοῦ ἡ μήτηρ καὶ οἱ συγγενεῖς του. Ἡ διδασκαλίαν θὰ παρακατῆ ἀδιαλείπτως μέχρις ὀκτωβρίου.

Ὁ ἑνταῦθα πρεσβευτὴς τῆς Γαλλίας κ. Charles de Moüy εἶδεν ἐπὶ τριετίας περίπου ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Lettres du Bosphore» γραφικωτάτην περιγραφὴν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τινῶν ἄλλων πόλεων τῆς Ἀνατολῆς. Ἐν τῷ τελευταίῳ κεφαλαίῳ τοῦ συγγράμματος τούτου ἐκτίθη διὰ γλώσσης ἀθηναῖας καὶ ποιητικωτάτης τὰς περὶ Ἀθηνῶν ἐντυπώσεις αὐτοῦ, αἰτινῆς εἰς ἀπαύγασμα εὐλογεῖσθαι ἐνθουσιασμοῦ ὑπὲρ τῆς ἑλληνικῆς τέχνης καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ καθόλου πνεύματος. Ἐκκληροῦντες ὑπόχρεσις, ἦν ἐποησαμεν ἄλλοτε πρὸς τοὺς ἡμετέρους ἀναγνώστους, δημοσιεύομεν ἑνταῦθα μεταφράσιν τοῦ κεφαλαίου τούτου, πεποιθότες ὅτι παρέχομεν αὐτοῖς ἀνάγνωσμα εὐάριστον καὶ τὰ μέγιστα ἐνδιαφέρον.

Σ. τ. Δ.

ΑΘΗΝΑΙ

[ὑπὸ Καρόλου δὲ Μοῦ].

Α'.

Οὐδέποτε θὰ λησμονήσω τὴν στιγμὴν, καθ' ἣν ἀνελθόνεις τὸ κατὰστροφικὸν αἰετοπλοῖον, οὐ ἐπέβαινον ἀναχωρήσας ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, εἶδον ἐνώπιον ἐμοῦ ἐκτεινόμενον, ἐν ἀνεφέλῳ πρῶτα τὸν ὀρίζοντα τοῦ Αἰγαίου. Ὅπισθεν ἡμῶν ἡ τῆς Λέσβου διαγραφὴ, ἀόριστος καὶ συγκεχυμένη, ἕνεκα τῆς ἐωθινῆς ἀγλῦος ἀριστερόθεν δ' ἐξετεινόντο τὰ ὄρη τῆς Χίου, ὧν ἡ προνοσιδὴς σειρὰ, χροῖμα ἔχουσα ὑπόφαιον, ἐφαίνετο ὡσεὶ ἀποτυπωμένη ἐπὶ τοῦ κυανοῦ αἰθέρος· τὸ δὲ στρογγύλον τῶν Ψαρῶν σχῆμα, τῶν κενωρισμένων τῆς Χίου διὰ στενοῦ αὐλώνα, διεκρίνετο καθαρῶς ἐν τῇ φωτεινῇ αἰετοπλοῖᾳ. Δεξιόθεν δ' ἡ θαλάσση ἀκίνητος, ὑποφαινομένη εἰς τὴν πνοὴν τῆς ἐωθινῆς αὔρας, ἐξετεινέτο εἰς τὸ ἀπέραντον διάστημα, ὡς λευκὰ δ' ἐπ' αὐτῆς κηλίδες ἐνάλια πτηνὰ ἐλικνίζοντο κούφα ἐπὶ τῶν γαληνίων ὑδάτων. Ἡδεῖα τις ἀρμονία, αἰγλή ἀπλετος, συνεῖχον τὰς αἰσθήσεις ἡμῶν.

Ἐφ' ὅσον προεχωροῦμεν, ἀποθαυμάζοντες τὴν λαμπρότητα τῶν περὶ ἡμᾶς, νέαι νῆσοι ἐφαίνονται ὡς ἀναδύομεναι ἐκ τῆς θαλάσσης. Διεκρίνομεν ἐτι τὴν Χίον καὶ τὰ Ψαρὰ, ὅτε εἶδομεν διαγραφομένους ἐμπροσθεν ἡμῶν τοὺς κυματισμούς τῆς Ἀνδρου καὶ τῆς Τήνου, τοὺς βραχώδεις ὄγκους αὐτῶν, ὧν αἱ εὐρεῖαι διαπτυχαὶ ἐφαίνοντο ὡς κατάσκια σπήλαια. Ἀπὸ τέρῳ δὲ, πρὸς τὰ δεξιὰ, ὑπεφαίνοντο αἱ ἔσχαται τῆς Εὐβοίας ἀκραι, βουνοὶ ἄγριοι, ἀπόξυροι πέτραι, ἀλλαγῶν μὲν χλοάζουσαι, ἀλλαγῶν δ' ἰώδεις τὸ χροῖμα. Ὁ ὀρίζων σύμπας ἐβαπτίζετο τρόπον τινὰ εἰς νεφέλην αἰθρῶν, ἧς ἡ ὀπαλιώδης χροιά συνεμίγνυτο μαλακῶς τῷ κυανῷ χρώματι τοῦ κύματος καὶ τοῦ αἰθέρος. Ἡ Ἀνδρὸς καὶ ἡ Τήνος πρὸ ἡμῶν ἐκώλυον δίκην παραπετάσματος τὴν ἀποψιν· καθ' ὅσον δ' ἐπλησιάζομεν, παραδοξότερα ἐφαίνετο ἡ θέα τῶν μακρῶν ἐκείνων καὶ καταξήρων βράχων·

τὸ ἔδαφος τῶν νήσων εἶναι ἐσαγηματισμένον ἐκ τοῦ καλλίστου μαρμάρου, ὅπερ ἀποκαλοῦμεν ἀρχαῖκόν πράσινον· θάμνοι φύονται ἐν ταῖς διαρρωγῶσι τῶν λίθων, οἱ δὲ φαλακροὶ λόφοι ἀμυγιάζουσι μετὰ μαγευμένα ἐκεῖνα ὄρη, ἅτινα κατὰ τὰς διηγήσεις τῶν παλαιῶν ποιημάτων, ἀναδύομενα ἐκ τῶν κυμάτων ἐφρασσον τὸν δρόμον τῶν ναυσιπόρων. Ὁ διαπλέων τὰς μυθολογικὰς ταύτας θαλάσσας, ὅπου οὐδὲν θαυμάσιον ἰσχύει νὰ καταπλήξῃ τὴν διάνοιαν, ἐμπεφορημένην τῆς ἀναμνήσεως τῶν ἑλληνικῶν θεῶν, καὶ ὅπου προσμένει τις νὰ ἴδῃ διασχίζον τὰ κύματα τὸ ἄρμα τῆς Ἀμφιτρίτης, φαντάζεται ὅτι νύμφαι, ἢ σειρήνες, ἢ φυσίγναθοι τρίτωνες, σαλπίζοντες διὰ ῥοδίνης θαλασσίας σάλπιγγος καὶ κυλινδοῦντες τοὺς ἄλμη περιρρομένους κορμούς αὐτῶν εἰς τὰ ἡλιοθαλπῆ κύματα, ὅτι τοιαῦτα ὄντα ἐνδικαιτῶνται εἰς τὰ μυστηριώδη σπήλαια τῶν ἀφροστεφῶν νήσων καὶ θὰ ὀδηγήσωσιν ἀσφαλῶς τὸ σκάφος διὰ τῶν χωριζουσῶν αὐτὰς ἀπ' ἀλλήλων πόρων. Μετὰ μικρὸν δ' εἰσέρχεται τὸ πλοῖον εἰς στενὸν σκοπελοβριθῆ αὐλώνα, καὶ πλέει διὰ μέσου ἀπορρώγων ὑπὸ ῥοδοδένδρων καὶ κάκτων καὶ ἀγριοδαφνῶν κοσμουμένων βράχων, εἰς ὧν τὰς μεμελιανισμένας ὑπὸ τοῦ ἀνέμου καὶ τοῦ ἡλίου κορυφὰς μόνα τὰ θαλάσσια ὄρεα ἐπιφοιτῶσιν. Ὅπισθεν ὅμως τῶν βράχων τούτων ὑποφαίνονται ἐνιαχοῦ εὐφοροὶ κοιλαδες· πολίγναυ καὶ χωρία εἰσὶν ἐκτισμένα ἐν ταῖς ἐπιπτύχαις τῶν ὄρων, καὶ ἐν ταῖς πρὸς τὴν θαλάσσην φερούσαις διόδοις. Εἶτα δ' ἀνοίγεται αὐθις ἐνώπιον ἡμῶν ἡ εὐρεῖα τοῦ πελάγους ἑκτασις· εὐρισκόμεθα ἐν τῷ κέντρῳ τῶν Κυκλάδων, ὡς ἐν ἀπεράντῳ λίμνῃ, ἐν ἣ πολλοχῶ φαινόμενα αἱ νῆσοι, εἰς ἃς ἐπλανήθησαν αἱ θεότητες τῶν μύθων, εἰς ὧν τὰς ἀκτὰς προσήραξε τὸ πάλαι ἡ φέρουσα τὸν Ὀδυσσεῖα ναῦς, ὧν τὰς ἀκρωρείας ἐθεώρησαν ὁ Ὀρφεὺς καὶ ὁ Ἡσίοδος, καὶ ἃς πρὸ δισχιλίων ἐτῶν ἐβλεπον οἱ Ἕλληνες ναυβάται, ἀπαραλλάκτως ὡς ἡμεῖς, καταυγαζομένους ὑπὸ τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου καὶ τῆς ἀντανεκλάσεως τῶν κυμάτων.

Ἐπικρατεῖ ἔθος σήμερον νὰ καταγελάτῃ πως ὁ ἐνθουσιασμός, καὶ αὐδαμῶς θὰ μοι ἦτο εὐάριστον νὰ παραστήσω μείζονα τοῦ πρέποντος τὴν καταλαμβάνουσαν τὸν νοῦν συγκίνησιν παρὰ τὰς ἀκτὰς ταύτας· ἀλλὰ τῇ ἀληθείᾳ θὰ στερηθῆται ἐξ ἀπαντος τοῦ αἰσθήματος τοῦ καλοῦ καὶ παντελῶς θάγνησθαι τοὺς ἑλληνικοὺς μύθους, ὁ δυνάμενος νὰ διέλθῃ ἀπαθῆς τὴν θαλάσσην, ἔνθα πᾶν ὄνομα ὑπομνήσκει καὶ ἓνα παλαιὸν μῦθον. Τὸ ἐπ' ἐμοὶ δὲ ταπεινῶς ὁμολογῶ· ὅτι ἐσαγηνεύθη. Ἐν ποικίλαις ἀποχρώσεσι διακρίνονται κατ' ἀνίστα διαστήματα ἐδῶ μὲν τὰ μακρὰ κολπώματα τῆς Μυκόνου, ἐκεῖ αἱ δύο λόφοι τῆς Δήλου, ἢ ὅξετα κορυφὴ

τῆς Νάξου καὶ ἀπὸ τέρῳ ἀορίστως τὸ σχῆμα τῆς Πάρου. Ἐπὶ ματαίῳ δὲ προσπαθεῖς νὰ διασκεδάσῃς τὰς μυθικὰς ἀναμνήσεις· ὁ Ἀπόλλων καὶ ἡ Ἄρτεμις ἐπιφαίνονται σοὶ ἐν νῳ, ἄμα ἴδῃς τὴν ἱερὰν αὐτοῖς νῆσον· καὶ ἄκων δὲ πρὸ τῆς Νάξου ἀναπολεῖς τὴν Ἀριάδην ἀπέλλιπα, ὀδυρομένην ἐν τῇ ἐρήμῳ χώρᾳ καὶ παρακολουθοῦσαν διὰ τῶν σφραλμῶν τὸ ἱστίον τῆς φερούσης τὸν Θεσεία νηὸς· μετὰ σεβασμοῦ δὲ χαίρετίσεις τὴν λευκὴν Πάρου, εἰς τῆς ὁποίας τὰ ἄψυγα μάρμαρα ἐνεφύσησαν ζῶναι αἱ Ἕλληνες γλύπτται. Ἡ Ὀλυμπικὴ ὀπτασία σελαγεῖ πάντοτε ἐν ταῖς τόποις, ἐν οἷς ἐγεννήθη καὶ ἐν οἷς ἐξῆρε τὴν διάνοιαν τῶν καλλιτεχνῶν καὶ τῶν ποιητῶν· ἡ χάρις αὐτῆς ἀνεπτύχθη ἐν τῇ γαλήνῃ ταύτῃ, ἐν τῇ μοναξίᾳ ταύτῃ, ἔνθα οὐδὲν ἀποσπᾷ τὴν ψυχὴν ἀπὸ τῆς θεωρίας· τοιοῦτος οὐρανός, τοιαύτη θαλάσση περιέβαλλον ὡς χρυσοφῆς ἐνδυμασία τὰ πλάσματα τῆς φαντασίας. Καὶ μετὰ παρέλευσιν χιλιετηρίδων ἐπανευρίσκονται ἀκόμη αἱ μῦθοι ἐκεῖνοι ζωντανοὶ πάντοτε, αἱ θεότητες κείποτε περικαλλεῖς, καὶ τὰ θεσπέσια φάσματα ὑποτονθοῦντος τῷ ναυσιπόρῳ τὰ ἄσματα τῶν σειρήνων τῆς Ἰωνίας.

Πρὸ ἡμῶν ἐγείρεται ἄλλη νῆσος, εἰς ἣν θὰ προσομισηθῇ μετ' ὀλίγον τὸ αἰετοπλοῖον· εἶναι ἡ Σύρα, ἡ πατρὶς τοῦ γηραιοῦ Εὐμαίου, τοῦ σωβότου τοῦ Ὀδυσσεῶς. Αὐτὸς αὐτὸς διηγῆται ἐν Ὀδυσσεῖᾳ, πῶς παῖδα ὄντα ἤρπασαν ἐκ Σύρας φοίνικες καὶ ἐπώλησαν ὡς δούλον τῷ βασιλεῖ τῆς Ἰθάκης Λαέρτῃ. Ἀπὸ τῶν χρόνων ἐκείνων ἡ Σύρα, κειμένη ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ Αἰγαίου, ἐν θέσει ἐπικαιροτάτῃ τοῖς ναυτιλλομένοις, ἦν ἀξίος λόγου ἐμπορικὸς καὶ ναυτικὸς σταθμός· καὶ τὸ πλεονέκτημα τοῦτο διετήρησε μέχρι τοῦδε· τὰ σκάφη πολλῶν μεγάλων ἐταιρειῶν παραμένουσιν ἐπιῶρας ἐν αὐτῇ, πολυάριθμα δὲ πλοῖα ὀρμύουσιν ἐν τῷ λιμένι. Τὰς ἐξ Ἀνατολῶν προερχομένους, παραπλεύσει δὲ τὴν παραλίαν αὐτῆς, φαίνεται αὐχμηρὰ καὶ ἐρημος, ἀλλ' αἰρῆνης μετὰ τὴν καμπὴν βράχου τινὸς παρουσιάζεται ἐν εὐρείᾳ συγκλινῇ ὀλύκηνρος πόλις πάλλευκος, ἀμφιβεατροειδῶς ἐκτισμένη. Ἀνεμόμυλοι, νεόμητοι οἰκίαι μετὰ πρᾶσινα παράθυρα, ὅξετα κωδωνοστάσια, ἀνθηρὰ ὑψηλὰ προσπίπτουσι φαιδρὰ εἰς τὰ βλέμματα τοῦ ταξιδιωτοῦ. Εἶναι αὕτη ἡ Ἐρμούπολις, ἧς αἱ ὀδοὶ κατέρχονται ὡς καταρρακτὶ ὑψηλῶθεν ἀπὸ τῶν δύο λόφων μέχρι τῆς ἀκτῆς. Διὰ λέμβου ἀποβαίνομεν εἰς τὴν ζηρὰν καὶ παρατηροῦμεν, ὅτι καίπερ εὐρισκόμενοι ἀκόμη ἐν τῇ Ἀνατολῇ, προσεγγίζομεν ὅμως τῇ Εὐρώπῃ. Ὁ πολιτισμὸς τῆς νέας Ἑλλάδος παρέχει εὐάριστον καὶ φιλόξενον ὄψιν εἰς τὴν μικρὰν ταύτην πόλιν τοῦ Αἰγαίου. Οἱ κάτοικοι δὲν φέρουσι τὸ ἐθνικὸν ἐνδυμα καὶ αἱ οἰκίαι εἰσὶν ὁ-

μοιαί ταῖς ἡμετέραις· ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου βλέπεις πολλοῦ δένδρουστοιχίας φοινίκων καὶ ἀλοῶν, ὡς παρ' ἡμῖν φιλλυρῶν καὶ καστανεῶν. Ἐν μεγάλῃ πλακοστρώτῳ πλατεῖα αἱ Ἑλληνίδες, μιμούμεναι μετὰ τινος ἀπειρίας τοὺς ἡμετέρους συρμούς, ἐξέρχονται μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου εἰς περίπατον. Ἀλλὰ μετὰ πόθου ἀναπολεῖς κἀπὼς τὰς περιρροῦσας κολπώδεις ἐσθῆτας, τοὺς περὶ τὴν κεφαλὴν κόσμους, καὶ τὴν λεπτὴν κομψότητα τῶν ἰσθῶν παρθένων· ἴσως ἐν τοῖς παλαιτάτοις ἐκείνοις χρόνοις, κατὰ τὰς αὐτὰς ὥρας, ἐν τῇ ἰδίᾳ πλατεῖᾳ συνηθοῦσαν οἱ κάτοικοι τῆς Σύρας πρὸ ναοῦ, ὅπως ἀκούσῃσι τὰ φλυαρήματα σοφιστοῦ, ὅπως ἰοσπερεῖς ἢ κισσοστερεῖς μεταβῶσιν εἰς συμπόσια, ἢ ὅπως θαυμάσῃσι τὴν ᾠδὴν πλανήτων ῥαψωδῶν, ψαλλόντων τὰ ὁμηρικὰ ἔπη. Ὁμολογητέον ὅτι τὸ παρὸν δὲν παρουσιάζεται ἀντάξιον τοῦ παρελθόντος ἐν τῇ θελατικῇ ταύτῃ χώρᾳ, ὅπου τὸ πάλαι οἱ κάτοικοι κατάρθωσαν νὰ συνδυάσωσιν ἀρμονικῶς ἀκριβέστατα τὰ ἐξωτερικὰ σχήματα τῶν ἀντικειμένων, τῶν μνημείων, τῆς στολῆς, τῆς γλώσσης καὶ τῶν ἡθῶν. Αἱ φορεσῖαι καὶ τὰ ἔθιμα ἡμῶν δυσαρμοστοῦσι ταῖς γραμμάς τοῦ ὀρίζοντος, τῇ αἰθρίᾳ τῆς ἀτμοσφαιρας, τῇ καθόλου ὄψει τῆς μεγαλοπροπέυς καὶ διαγελώσεως φύσεως.

Ἀναρριχώμεθα εἰς ἀγυῖας στενὰς, ὧν ἐκτέρωθεν ἐγείρονται κομψαὶ οἰκίαι, σιδηροῦς ἐχουσαι ἐξώστας, ὅπου φιλοπεριεργοὶ νεάνιδες θεῶνται τοὺς ξένους· πανταχόθεν ἀπὸ τῶν ὑψωμάτων ἐκείνων, διὰ μέσου τῶν κιγκλιδῶν τῶν κήπων, ἐν ταῖς γωνίαις τῶν τοίχων, ὑπάρχουσι διαφάσεις πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ πρὸς τὴν πόλιν· τὰ ὑπερφᾶ τῶν οἰκιῶν ὑπέρκεινται ἀλλήλων, ὡσπερ σείρα ὀράφων. Ἀπὸ δὲ τῆς ἀκρας τοῦ λόφου ἐκτείνεται πανόραμα ἀπέραντον, τὸ ἀπαυγάζον πέλαγος, τμήμα μέγα κυάνου, ἐφ' οὗ ὑποτρέμουσιν αἱ ἀκτῖνες τοῦ οὐρανοῦ, καὶ φαίνονται λευκὰ ἰστία ποικιλλοῦσα τὴν ἐκτασιν τοῦ γλαυκοῦ κύματος, καὶ ἐνιαχοῦ ἀπώτερον ὁ καπνὸς τῶν εἰς Κρήτην ἢ εἰς λιμένας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας πλεόντων ἀτμοπλοίων. Ἡ ἀποψις εἶναι φαεινὴ καὶ φαινή. Βαθμηδὸν ἢ νύξ ἐκτείνει τὰς πτέρυγας αὐτῆς ἐπὶ τῶν ὑδάτων καὶ ὁ λόφος ταχέως ἐπισκιαίζεται· τὰ παράθυρα φωτίζονται, καὶ ὅτε ἐπιστρέψαντες εἰς τὸ ἀτμόπλοιο ἐθεώμεθα ἐκεῖθεν τὴν πόλιν, ἐφαίνετο ἡμῖν ὡσεὶ ἐτέλει λυχνοκαίαν, τὰ δὲ φῶτα ὁμοιάζον μὲ πληθὺν ἀστέρων ἐσπαρμένων ἐπὶ μέλανος καταπετάσματος.

[Ἐπειτα συνέχεια]

Ν. Γ. ΠΟΛΙΗΣ.

Ἡ τύχη ὁμοιάζει τὴν ὕαλον· εἶνε λαμπρὰ ἄμα καὶ εὐθραυστος ὡς ἐκείνη.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΔΟΛΟΦΟΝΟΥ ΤΥΦΛΟΥ

Ἐν Κροατίᾳ καὶ ἐν Συρμίᾳ πᾶς ἐκ γενετῆς τυφλὸς εἶνε καὶ γουσαῖρ τουτέστι ῥαψωδός.

Ἐπειδὴ δὲ τὸ τοῦ γουσαῖρ ἐπιτήδευμα συνίσταται σήμερον οὐ μόνον εἰς τὸ ἀπαγγέλλειν παλαιὰ ἡρωϊκὰ ποιήματα, ἀλλὰ καί εἰς τὸ ποιεῖν ἄσματα νέα, μάλιστα δὲ ἄσματα ἀναλόγως τῶν ἐκείναις περιστάσεων, λίαν ἐνωρῆς φροντίζουσι νὰ ἀναπτύσσῃσι τὸ ποιητικὸν αἰσθημα τοῦ νεοῦ τυφλοῦ. Ὅταν λοιπὸν ἔλθῃ εἰς ἡλικίαν δέκα ἐτῶν τῶ ἀγοραζοῦσι γουσαῖρ, ὅ ἐστι λύραν, καὶ ἀγοντες αὐτὸν εἰς πλησίον δάσος τὸν καταλείπουσι μέχρι τῆς ἐσπέρας παρὰ τὴν ῥίζαν πίτυος καθήμενον ἐπὶ τῆς χλόης. Ἐκεῖ δὲ διημερεῦον τὸ παιδίον ἀκροᾷται τοῦ μελαγχολικοῦ τῶν ἀνέμων ἐν τοῖς κλάδοις ψιθυρισματος, τῶν ἀορίστων θορύβων τῶν διασχίζοντων τὰ ἐνδότετα τῶν δασῶν, τοῦ ἄσματος τῶν πτηνῶν, τοῦ θροῦ τῶν τε φύλλων καὶ τῶν ἐντόμων· ἔπειτα δὲ αἰφνῆς ἐμπλησθὲν τῆς μεγάλης ποιήσεως τῆς φύσεως, πειράζεται νὰ ἐπαναλάβῃ διὰ τῆς γούσας πάντας τοὺς ἀρμονικοὺς ἐκείνους ἤχους, τοὺς μεστοὺς μυστηρίου καὶ ποιήσεως.

Καὶ τέλος, ὅταν διὰ τοῦ τόξου γινώσκῃ νὰ παραγγῆ μελωδίας κινούσας τὴν ψυχὴν καὶ τὴν καρδίαν, ἀγούσι τὸν νεαρὸν μουσικὸν παρὰ τὴν εἴσοδον κώμης τινὸς ἢ πόλεως καὶ τὸν καθίζουσι παρὰ τινι δοκιμῷ γουσαῖρ, παρ' οὗ καὶ μαθητὴν λεληθότως, ἐκ τῆς συγχῆς ἀκροάσεως καὶ ἐπαναλήψεως, τὰ παλαιὰ ἡρωϊκὰ ἄσματα. Καὶ ἐὰν ἔχη καλὴν τὴν μνήμην, μετὰ ἐν ἑτοσ εἶνε κατηρτισμένος τέλειος καὶ αὐτὸς γουσαῖρ. Πορίζεται δὲ τοῦ λοιποῦ τὰ πρὸς τὸ ζῆν μεταβαίνων ἀπὸ πᾶνηγύρεως εἰς πᾶνηγυριν καὶ ἀπὸ χωρίου εἰς χωρίον, φθῶν ἐνδοξὸν ἱστορικὸν πῆς πατριδος, τὰς πολεμικὰς τῶν προγόνων ἀνδραγαθίας, τὰς ἡρωϊκὰς μάχας ἐναντίον τοῦ κληρονομικοῦ ἐχθροῦ, τὰ ἄσματα τῶν πεδιαδῶν καὶ τὰ τῶν ὀρέων, τὰ τοῦ γεωπόνου καὶ τὰ τοῦ ληστοῦ· θὰ αὐτοσχεδιάζῃ δὲ καὶ ἴδια ἄσματα γαμήλια καὶ τῆς βαπτίσεως, σατυρικὰ ἄσματα, δι' ὧν θὰ πλουτισθῶσιν αἱ ποιητικαὶ συλλογαὶ τῶν νεανίδων τοῦ χωρίου.

Τῶν ῥαψωδῶν ταύτων περιβόητος ἐγένετο Μίρκος, ὁ ἐπιλεγόμενος ὁ ἀνεψιὸς τοῦ ἀπηγγονισμένου. Διότι ὁ θεὸς του ἀπέθανεν ἐπὶ τῆς ἀγγόνης καταδικασθεὶς ὡς δολοφόνος.

Ἀλλὰ πῶς; θὰ μ' εἴπητε, πῶς γίνεται τυφλὸς καὶ δολοφόνος;

Ἀκούσατε. Εἶνε δὲ ἡ ἱστορία του δραματικωτάτη.

Ὁ Μίρκος ἐγεννήθη ἐπὶ τῶν μεθοριῶν τῆς Βοσνίας παρὰ τὴν μικρὰν πόλιν Νάβι, καὶ ἀποθανόντος τοῦ πατρὸς του ἔμεινεν ὀρφανὸς δεκάεξ ἐτῶν. Ὁ θεὸς του τυφλὸς καὶ κατὰ φυ-

σικὸν λόγον γουσαῖρ, τὸν ἐκάλεσε παρ' ἑαυτοῦ καὶ τὸν ἐδίδαξε νὰ κρούῃ τὴν λύραν. Ἐνεκα δὲ τοῦ τραγικοῦ τέλους τοῦ γέροντος τούτου ἐπωνομάσθη ὁ Μίρκος, ὡς εἶπον, «ἀνεψιὸς τοῦ ἀπηγγονισμένου» καὶ κατέστη δημοτικώτατος.

Πρὸ ἐξήκοντα ἐτῶν ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, μία σβάντσικα εἶχε τὴν ἀξίαν πέντε ἢ ἕξ φλωρίων σημερινῶν, καὶ τοῦτο διότι οὔτε σιδηρόδρομοι ὑπῆρχον τότε οὔτε ἀτμόπλοια, οὔτε Γερμανοὶ ξενοδόχοι, οὔτε θέατρον, οὔτε κατάστημα φωτοαερίου. Μόλις ὑπῆρχον τινες ὁδοί. Κατὰ τὰ Στρατιωτικὰ δὲ λεγόμενα Σύνορα, ἐνθα ἡ γῆ εἶνε ὀλίγον εὐφορος, τοσοῦτον σπάνιον ἦτο τὸ χρῆμα, ὥστε κάλλιστα ἠδύνατο νὰ θεωρηθῇ, ὡς ἐν τῷ μελοδράματι Ῥοβέρτῳ τῷ διαβόλῳ, αὐτόχρημα χίμαιρα. Καὶ σήμερον δὲ ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ ποταμοῦ Σάβη αἱ συναλλαγαὶ γίνονται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δι' ἀνταλλαγῆς· ἡ χωρική δὴλον ὅτι ἀγοραζούσα μαντήλιον, δίδει εἰς τὸν ἔμπορον κάνιστρον ὀπωρῶν ἢ δωδεκάδας τινὰς φῶν. Τὴν ἐποχὴν λοιπὸν περὶ ἧς λαλῶ, καὶ ἐν νόμισμα ἦτο θησαυρὸς ὀλόκληρος.

Διὰ μίαν λοιπὸν σβάντσικα ὁ θεὸς τοῦ Μίρκου ἔγεινε δολοφόνος καὶ ἀπηγγονίσθη.

Καὶ ὅμως δὲν ἦτο κακὸς ἄνθρωπος, ὁ τάλας! Πολλοὺς χεῖμῶνας διήλθεν οὐδὲν ἄλλο φόρεμα ἔχων ἢ ῥακῶδες ἐπανωφόριον. Ἄλλ' οἴμοι! τὰ ῥάκη διεσπῶντο καὶ διενεσῆτο ἤδη ὁ γέρον πῶς νὰ οἰκονομήσῃ ἄλλο ἐπανωφόριον διὰ τὸν προσεχῆ χεῖμῶνα, ἄλλως ὄφειλε νὰ ἐγκαρτερῆσῃ καὶ νὰ ἀποθάνῃ ὑπὸ τοῦ ψύχους.

Τότε δὲ ὁ γηραιὸς ῥαψωδὸς ἐτόλμησε νὰ διανοηθῇ παράλογόν τι πρᾶγμα, νὰ γείνη καὶ αὐτὸς ἄπαξ κἂν ἐν τῷ βίῳ του κάτοχος μίαν σβάντσικας, νὰ ἀγοράσῃ ἐν ἐπανωφόριον.

Ἄμα κερδαίων ὀλίγα τινὰ λεπτά, τὰ ἐδάπανα συνήθως εἰς ἐπισκευὴν τῶν ἐνδυμάτων καὶ τοῦ κατεσχισμένου ὑπὸ τῆς βροχῆς καὶ τῶν ἀνέμων πῆλου του. Σπανίως δὲ ἀπελάμβανε τὴν ἡδονὴν τοῦ νὰ ἀκούῃ ἐν τῷ θυλακίῳ του συνηγούντα δύο ἢ τρία γάλλικα κέρματα, διότι αἱ χωρικοὶ τὸν ἀντήμιεθον δίδοντες αὐτῷ αἱ μὲν δράχα σίτου ἢ ἀραβοσίτου, οἱ δὲ τεμάχιον ἄρτου, ἐνίοτε δὲ τινες οἱ καὶ γενναϊότατοι, ὀλίγον τι ἄλειμμα.

Τὸ ἄλειμμα δύναται νὰ πωληθῇ· διενεώθη λοιπὸν ὁ γηραιὸς νὰ συνάγῃ τὰ τεμάχια τοῦ ἀλείμματος καὶ ἡμέραν τινὰ νὰ πορευθῇ εἰς τὴν πόλιν καὶ νὰ τὰ πωλήσῃ ἀντὶ μίαν σβάντσικας. «Τί τὸ ὄφελος, εἶπε, νᾶχω μὲς» ἔς τὸ στομάχι μου ἴλιγο λαρδί καὶ νὰ ψοφήσω τὸν χεῖμῶνα ἀπ' τὸ κρῦος.

Τὸ φθινόπωρον λοιπὸν, ὁ θεὸς τοῦ Μίρκου, ἔχων ἤδη συνηγμένα ἱκανὰ τεμάχια ἀλείμματος, παρεκάλεσε κορασιδα τινὰ χωρικήν νὰ τον ὀδηγήσῃ εἰς τὴν πλησίον πόλιν.

Ὁ γηραιὸς γουσαῖρ εἶχε χαρὰν μεγάλην καὶ

προησθάνετο τὴν ἡδονὴν, μεθ' ἧς θὰ ἐπανήρατο εἰς τὸ χωρίον συνθλίβων ἐν τῷ κοιλίῳ τῆς χειρὸς τὴν ποθητὴν του σβάντσικαν, ἣν ἐφαντάζετο μεγάλην καὶ στίλβουσαν. Καὶ τοι δὲ οἱ ἦρωες τῶν ἄσμάτων ἂ ἐψάλλεν ἐκυλίωντο ἐν τῷ χροσῷ, καὶ τὰ τάλληρα τὰ ἐσκορποῦσαν μὲ τὰς φούχτας, αὐτὸς ὅμως ἤρκετο εἰς τὴν σβάντσικαν, καὶ τὸ μικρὸν ἐκεῖνο ποσὸν ἦτο τὸ ἄκρον ὄριον τῆς φιλοχρηματίας του. Ἡσθάνετο δὲ ἀπὸ τοῦδε ἐπὶ τῶν ὤμων του τὸν καινουργῆ δαλματικὸν μανδύαν θερμαίνοντα τὴν ῥάχιν του καὶ ὑπὸ τὸν πυκνὸν του πάγονα ὑπεμείδειν, περιφρονῶν τὰς βροχὰς καὶ τὰς χιόνιας τοῦ χειμῶνος. Διὸ κατὰ πάσαν στιγμὴν ἠρώτα τὴν κορασιδα:

— Κοντεύομεν;

Ἐφαίνετο ἤδη τὸ κωδωνοστάσιον τῆς ἐκκλησίας ὅτε συνήντησεν κατ' ὁδὸν νέον τινὰ, ὅστις τοὺς ἠρώτησε:

— Καὶ ποῦ πηγαίνετε τόσον βιαστικά;

— Πηγαίνω νὰ πουλήσω κάμποσο λαρδί ποῦ ἔχω μαζεμένον, ἀπεκρίθη ὁ τυφλὸς δεικνύων τὸν ἐξωγκωμένον καὶ διὰ λεπτῶν σχοινίων περιεσφιγμένον τορβᾶν του.

Ἐκράτει δὲ καὶ ἡ κορασις κάνιστρον μεστὸν τεμαχίων ἀλείμματος.

— Καὶ πόσο τὸ πουλεῖς τὸ λαρδί σου; ἠρώτησεν ὁ νέος.

— Μία σβάντσικα! ἀπεκρίθη ὁ γέρον καὶ ἡ φωνὴ του ἔτρεμεν ὑπὸ τῆς συγκινήσεως.

— Πολλὰ γυρεύεις!.. Νὰ ἰδῶ τὸ σακκούλι σου.

Ὁ γέρον λύει τὸ σακκούδιον.

— Δὲν θὰ τὴν εὕρῃς τὴν τιμὴν ποῦ γυρεύεις, εἶπεν ὁ νέος λαμβάνων τὰ κάνιστρον ἀπὸ τῶν χειρῶν τῆς κορασιδος καὶ κρίνων διὰ τῆς χειρὸς του τὸ βᾶρος.

— Ἐτσι αἱ! εἶπεν ὁ γέρον ἀποθαρρυνόμενος. Μὰ νὰ σοῦ πῶ, ἔξερεις εἶνε καὶ πέντε ὀκάδες πρᾶγμα; Δὲν εἶνε ἀκριβὰ μίαν σβάντσικα!

— Ναι, ἂν ἦταν καλὸ, ἀμ' αὐτὸ εἶνε μαζώματα. Ὡς τόσο, ἂν δὲν βιάζεσαι πολὺ γιὰ τὴν πληρωμὴν...

— Ἦθελα νὰ ἀγοράσω ἓνα ἐπανωφόριον...

— Ἄν ἔμορρες λοιπὸν νὰ με προσμένῃς δύο μῆνες... ποῦ θὰ στύψωμε τὰ δαμάσκηνα, νὰ πουλήσωμε τὴν σλιβοβίτζα καὶ σε πλερώνω.

— Μιὰ σβάντσικα θὰ μου δώσης! ἀνερώνησεν ὁ γουσαῖρ καὶ ἡ ὄψις του ἐξήστραψεν ὑπὸ χαρᾶς.

— Ναι, μία σβάντσικα θὰ σου δώσω.

— Πάρ' το τὸ λαρδί μου.

Καὶ ὁ μὲν νέος ἀγοραστής ἐπανῆλθεν οἰκαδε εὐδαίμων ἐπὶ τῇ ἀγορᾷ του, ὁ δὲ γηραιὸς πωλητῆς εὐδαίμονεστερος ἐπανῆλθεν εἰς τὸ χωρίον του.

Ἦλθεν ὁ Νοέμβριος καὶ τὸ πρῶτον ψύχος.

Ὁ δὲ θεὸς τοῦ Μίρκου εἶπε καὶ τον ὠδήγησαν πρὸς τὸν ὀφειλέτην του, εἰς ὃν ὑπέμνησε τὴν ὑπόσχεσίν του.

— Ἄχ! μὴ ῥωτᾷς γεροπαπποῦ, καὶ ποῦ νὰ σοῦ τα λέω! Τὰ δαμάσκηνα ἐχάλασαν ἐφέτος, καὶ ἡ σλιβοβίτζα δὲν ἐγείνε τῆς προκοπῆς, καὶ γὰρ μὰς κλαῖς! Δὲν πουλιέται καὶ θὰ τὴν πι- οῦμ' ἐμεῖς. Ἐγε λοιπὸν ὑπομονὴ ὡς τὸν ἄλλο χειμῶνα καὶ δίχως ἄλλο θὰ σε πληρώσω.

— Θὰ κρυόνω, βρὲ παιδί μου, μὰ τί νὰ κάμω, θὰ σε προσμένω, εἶπεν ὁ τυφλὸς καὶ ἀπῆλθε. Ὅλον δὲ τὸν χειμῶνα ἐτουρτούριζεν ὑπὸ τὰ ῥάκη του.

Ἐπανῆλθεν ὁ Νοέμβριος καὶ ἡ χιών, καὶ ὁ γουσλὰρ προσέρχεται καὶ αὐθις πρὸς τὸν ὀφειλέτην του.

— Εἶχα ῥίγιο γέννημα, εἶπεν ὁ νέος, ἀλλὰ ὁ Σάβης ἐπλημμύρησε τὸν ἀγρό μου καὶ μού το ῥῆρε τὸ γέννημα. Κάμε μου τὴ χάρι νὰ με προσμένῃς ὡς τοῦ χρόνου καὶ δίχως ἄλλο θὰ σε πληρώσω.

— Εἶνε τὸ αἷμά μου παγωμένο καὶ δὲν ἔχει τὴ δύναμι νὰ με ζεστάνῃ, εἶπεν ὁ τυφλὸς· ἀλλ' ἀπ' οὗ ὁ Σάβης σοῦ ἐπαράσχε τὸ γέννημα ἅς εἶνε, θὰ ὑποφέρω καὶ θὰ σε προσμένω.

Ἄχ! πόσον ἐλυπέτο διότι δὲν ἔφερε τὸ ἀλειμμα τοῦ εἰς τὴν πόλιν! Ἄλλ' ἡ σβάντσικα τῷ ἐφαίνετο τοσοῦτον μέγα ποσόν, ὥστε ὑπέμεινε τὴν ἀναβολὴν ἀνευ πολλῆς μεμφιμοιρίας. Τελευτῶντος δὲ τοῦ χειμῶνος ὁ μανδύας του ἐφαίνετο ὡς ἰστός ἀράχνης διεσχισμένος.

Καὶ αὐθις οἱ φθινοπωρινοὶ ἄνεμοι παρέσυρον τὰ τελευταῖα φύλλα τῶν δένδρων καὶ ὁ πᾶγος ἐλεύκανε τοὺς λειμῶνας, καὶ ὁ θεὸς τοῦ Μίρκου ἠσθάνθη αὐθις ἐπερχόμενον τὸ ῥίγιο καὶ καταλαμβάνον αὐτόν.

Εἶπε δὲ καὶ τον ὠδήγησαν εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ νεαροῦ ὀφειλέτου, ὅστις ὅμως τῷ εἶπε :

— Ἐχασα τὴν γυναῖκά μου καὶ εἰμαι χαμμένος ἄνθρωπος. Πήγαίνε, καὶ ἐγὼ τὸ χρέος μου θὰ 'ς-το φέρω μόνος μου, σὰν οἰκονομηθῶ.

Ὁ δὲ γηραιὸς οὐδὲν ἀντειπὼν ἀπῆλθεν· ἀλλ' ἡ ἀναβολὴ αὐτὴ θὰ εἶνε ἡ τελευταία.

Ὁ χειμὼν παρῆλθε, τὸ θέρος παρῆλθε τὸ φθινόπωρον ἐπανῆλθεν, ὁ δὲ γηραιὸς οὐδεμίαν εἶχεν εἶδησιν παρὰ τοῦ ὀφειλέτου. Ἄλλ' ἡμέραν τινὰ μανθάνει, ὅτι ὁ νέος ἐμελλε νὰ ἐλθῇ εἰς δεῦτερον γάμον μετὰ νεάνιδος φερούσης εἰς αὐτόν προῖκα πολλὰς σβάντσικας.

Ἐσπευσε λοιπὸν πρὸς τὸν γαμβρόν καὶ τῷ λέγει :

— Νὰ με πληρώσης. Ἐέρω πῶς ἔχεις χρήματα.

— Μὴ με σκοτίζεις! ἀπεκρίθη ὁ χωρικός.

— Τρεῖς χειμῶνας τώρα κρυώνω καὶ σε προσμένω, εἶπεν ὁ τυφλὸς, μὰ δὲν ῥ' μπορῶ νὰ προσμείνω περισσότερο.

— Γέρω ξεκουτιασμένο, ὑπέλαβεν ὁ χωρικός, γέρω ξεκουτιασμένο, ποῦ τρεῖς χρόνια κυνηγᾷς μιὰ σβάντσικα!

Ὁ θεὸς τοῦ Μίρκου ἀπεχώρησε μὲν, ἀλλὰ τὴν ἡμέραν ὅμως τῶν γάμων τοῦ νέου, ἐστάθη παρὰ τῆ εἰσόδῳ τοῦ χωρίου, καὶ ὅτε διέβαινον ὁ γαμβρὸς ἀγνωρίζων αὐτόν ἐκ τῆς φωνῆς, τῷ εἶπε :

— Νὰ με πληρώσης, ἂν θέλῃς νὰ εἶν' ὁ γάμος σου καλορρίζικος!

Ἄλλ' ὁ νέος ἀναγκασθῆς, ἀπώθησε κτηνωδῶς τὸν γηραιόν.

Μετ' οὐ πολὺ δὲ κραυγαὶ χαρμόσυνοι καὶ πυροβολισμοὶ ἀνήγγειλαν τὴν παρέλασιν τοῦ γάμου· καὶ ὅτε ἡ συνοδεία ἐμελλε νὰ διαβῇ τὸν οὐδὸν τῆς ἐκκλησίας, ὁ γέρων ἐφορμᾷ αἴφνης καὶ σταθεὶς πρὸ τῆς θύρας ἀνεφώνησε πρὸς τὸν γαμβρόν :

— Δέ σ' ἀφίνω νὰ περάσης, ἂν πρῶτα δέ μου πληρώσης ὅσα μου χρωστᾷς.

Ἄλλ' οἱ παράνυμοι ἀπευᾶκρυναν τὸν γέροντα καὶ ἡ συνοδεία εἰσῆλθεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν.

Τὴν δ' ἐσπέραν, καθ' ἣν ὥραν ὁ νυμφίος ἠγέρθη ἀπὸ τῆς τραπέζης ἵνα ὠδηγήσῃ τὴν γυναῖκά του ἀπὸ τῆς πατρικῆς οἰκίας εἰς τὴν οἰκίαν του, ἀναφαινεταὶ ὁ τυφλός.

— Ποῦ εἶνέ τοι; ἐρωτᾷ.

Ἄλλ' οἱ συμῶται, οὓς ὁ οἶνος κατέστησεν εὐθυμοτάτους, ἀντὶ νὰ τῷ ἀποκριθῶσι, τῷ ἐλεγον διαφόρους ἀστειότητας :

— Σὺ δὲ τὸν εἶδες 'ς τὸ δρόμο καὶ 'ς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ τώρα δὲν τον βλέπεις, ὅπως τὸν βλέπομε καὶ μεῖς!

Ὁ δὲ τυφλὸς ψηλαφῶν προὐχώρησε καγγαζόντων τῶν παρακκηθέντων, καὶ συλλαβὼν αἴφνης τὸν γαμβρόν ἀπὸ τῆς ζώνης ἀνεφώνησεν :

— Ἄ! τώρα πᾶν τὰ ψέματα, εἶσαι ἴδικός μου!

Καὶ κύψας πρὸς τὸ οὖς τοῦ γαμβροῦ, τῷ εἶπε μετὰ φωνῆς σημαντικῆς καὶ βραχείας :

— Νὰ μου δώσης τὴ σβάντσικά μου! ἡ γυναῖκά σου ἔχει. . . Νὰ με πληρώσης. . . ἔχεις τώρα.

Ἄλλ' ὁ γαμβρὸς ἀπήτησεν ἐμπαικτικῶς.

— Νὰ με πληρώσης, ἀνεφώνησε τότε ὁ τυφλὸς μετὰ ζοφερᾶς φωνῆς, εἰ δὲ μὴ σὲ σκοτώνω!

— Μωρὲ χαρὰ 'ς τὸ χωρατὸ, χαρὰ. . .

Καὶ πρὶν ἢ ἀποπερατώσῃ ὁ γαμβρὸς τὴν φράσιν του, ὁ τυφλὸς γουσλὰρ ἀπελπίς, ἐξω φρενῶν, τὸν ἀρπάζει διὰ τῆς ἀριστερᾶς ἀπὸ τοῦ λαιμοῦ καὶ διὰ τῆς δεξιᾶς ἐξάγει πιστόλιον ἐκ τοῦ πορβά του καὶ πυροβολήσας ἐξάπλώνει κατὰ γῆς τὸν ὀφειλέτην ἄπνου.

Τοῦτο δ' ἐγένετο ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ, ἀστραπηδόν.

Δὲν ἠθέλησε δὲ νὰ διαφύγῃ ὁ θεὸς τοῦ Μίρκου, ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἠθελε, τῷ ἦτο δυσκολώτατον.

Παρεδόθη εἰς τοὺς συλλαβόντας αὐτόν καὶ ἐκουσίως ἤχθη ἐνώπιον τοῦ ἀποσπασματάρχου, ὅστις τὸν ἀπέστειλε μετὰ συνοδείας εἰς τὴν φυλακὴν.

Ἡ δίκη δὲν διήρκεσε πολὺ, διότι ὁ γουσλὰρ ὠμολόγησε τὴν πράξιν του. Καὶ ὑπῆρχον μὲν ἐλαφρυντικαὶ περιστάσεις, ἀλλ' οἱ στρατιωτικοὶ δὲν τὰς παραδέχονται.

Ὁ τάλας τυφλὸς ἀπηγγονίσθη.

Ἐκτοτε δὲ ὁ λαὸς ἐπωνόμασε τὸν ἀνεψιὸν τοῦ Μίρκου, ὅστις ἐκληρονόμησε καὶ τὰ ἄσματα τοῦ γηραιοῦ καὶ τὴν γουσλάν του, Ὀβρεστροβίτες, ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον, ἀνεψιὸν τοῦ ἀπηγγονισμένου.

[Ἐκ τῶν τοῦ V. Tissot].

δ.

ΤΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

ἐν ταῖς δάσασι τῆς Σαχάρας.

[Κατὰ τὸν Auguste Cherbonneau].

Ἐν ἀπάσαις ταῖς μουσουλμανικαῖς χώραις γενικῶς καὶ σχεδὸν ἀπόλυτος κανὼν ὑπάρχει ὅπως παρ' ἐκάστῳ τζαμίῳ ἢ ἐκάστῳ ναϊδρίῳ ὑπάρχῃ καὶ σχολεῖον· ἀλλ' ἡ ἐκπαίδευσίς ὡς καὶ ἡ θρησκεία δὲν ἔχει ἴδιον προϋπολογισμὸν οὐδὲ χρησίαν παρεχομένην ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως. Τὰ τζαμιά καὶ τὰ ναϊδρία εἶνε ἰδρυμένα ὑπὸ εὐλαθῶν ἢ ὑπὸ ἀνωτέρων ἀρχόντων, οἵτινες κληροδοτοῦσι κτήματα, ἃν ἡ πρόσοδος εἶνε ἀφιερωμένη εἰς διατήρησιν τοῦ κτιρίου καὶ εἰς ἀμοιβὴν τῶν λειτουργῶν τῆς θρησκείας. Ἐν δὲ τοῖς παραρτήμασι τοῦ τζαμίου ὑπάρχει πάντοτε καὶ χωρὸς τις ἀνατεθειμένος εἰς τὸ σχολεῖον τῶν παιδῶν, περὶ δὲ τῆς διακοσμήσεως καὶ συντηρήσεως τοῦ χώρου τούτου φροντίζουσιν οἱ διευθύνοντες τὰς προσόδους τῶν τζαμιῶν.

Ὅταν ἐν τῇ συνοικίᾳ δὲν ὑπάρχῃσι τζαμιά, οἱ κάτοικοι ἀποτελοῦσιν ἕνα ὅπως μισθώσῃσι δωμάτιόν τι καὶ ἀγοράσῃσι τ' ἀναγκασιῶντα σκεύη, ἅτινα εἶνε ἄλλως ἀπλούςτατα. Τὸ δημοτικὸν σχολεῖον καλεῖται μεκτέμπ, ἧτοι τόπος ἐνθα διδάσκεται ἡ γραφὴ, ἐν πολλοῖς δὲ ἄλλοις τόποις προτιμᾶται ἡ λέξις μεϊνίδ.

Ὁ διδάσκαλος ἢ μουατζέμπ συνδέει συνήθως μετὰ τοῦ διδασκαλικοῦ αὐτοῦ ἔργου τὸ ἔργον ἱμάμη, ἧτοι διευθυντοῦ τῆς προσευχῆς, καίμη, ἧτοι νεωκόρου, ἢ τοῦ μουετίν τοῦ τὴν προσευχὴν ἀγγέλλοντος. Ἐν τοῖς τζαμίαις, ἐξ ὧν ἐξ ἡρτήται τὸ σχολεῖον, παρέχονται τῷ διδασκάλῳ μισθὸς τις ἢ δῶρα εἰσφερόμενα εἰς εἶδη διὰ τὰ ἔργα τῆς λατρείας, ἅτινα ἐκπληρῶνται, ἀλλ' οὐδεμίαν οὕτως λαμβάνει ἀμοιβὴν διὰ τὰ μα-

θήματα. Οἱ γονεῖς τῶν μαθητῶν παρέχουσιν αὐτῷ ἀντιμισθίαν ἧτις ποικίλλει κατὰ τὴν περιουσίαν αὐτοῦ ἀπὸ 15 μέχρις 60 δραχμῶν κατ' ἔτος. Ἐκτὸς δὲ τοῦ μηνιαίου ἐνοικίου, ὁ διδάσκαλος λαμβάνει δῶρα κατὰ τὴν ἐποχὴν διαφόρων θρησκευτικῶν ἐορτῶν, ὡς καὶ πάντοτε δασκίς ὁ μαθητῆς ἀρξήται νέου τινὸς κεφαλαίου τοῦ Κορανίου· καλοῦνται δὲ τὰ δῶρα ταῦτα ἐν ταῖς δάσασι νέρκα. Παρὰ ταῖς φυλακὰς, ταῖς κατοικουσίαις χωρῶν ἐστερημένην ναϊδρίου ἢ εὐκτηρίου οἴκου (ζαούγια) ἕκαστον χωρίον (γτουάρ) κάπως μέγα ἔχει σκηνὴν τινὰ κατεσκευασμένην ἐκ τριχῶν καμήλου· ἡ σκηνὴ αὕτη παρέχεται ἢ ὑπὸ τοῦ σείχου εἴτε ὑπὸ τῆς κοινότητος τῶν μεγιστάνων καὶ εἶνε προωρισμένη νὰ χρησιμεύῃ ὡς σχολεῖον ὑπὸ τὸ ὄνομα σερία· ἀλλὰ τότε ὁ διδάσκαλος λαμβάνει μόνον δῶρα εἰς εἶδη καὶ ἐλάχιστα χρήματα.

Διὰ τὰς πλουσιωτέρας τῶν οἰκογενειῶν εἰς τῶν εἰς τὴν λατρείαν ἀνηκόντων, ἐκλεγόμενος μεταξὺ τῶν πρεσβυτέρων, ἐπειδὴ εἶνε προωρισμένος νὰ εἰσέρχεται εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ γαρεμίου, μεταβαίνει αὐτόσε πρὸς διδασκαλίαν τῶν παιδῶν καὶ ἐν τοιαύτῃ περιστάσει δὲν εἶνε σπάνιον νὰ συμμετέχῃσι καὶ κόραι τῆς διδασκαλίας, ἧτις γίνεται ἐν τῷ κόλπῳ τῆς οἰκογενείας.

Οὐδεὶς κανὼν ὑπάρχει περὶ ἐπιβλέψεως τοῦ διδασκαλοῦ καὶ ἐπιθεωρήσεως τοῦ σχολείου. Ἄλλ' ἄμα ἡ διαγωγή αὐτοῦ παρὰ σκῆ σπουδαίως ἀφορμᾷς παραπόνων, οἱ κάτοικοι τῆς ὁμογενείας ἀναφέρονται εἰς τὸν καδῆν καὶ ἐξαίτουνται τὴν ἀντικατάστασιν αὐτοῦ· ἀλλ' ἂν τὸ σχολεῖον ἔχει ἰδρυθῆ ὑπὸ τῶν ἰδιωτῶν αὐτῶν, ἡ ἀντικατάστασις τοῦ διδασκαλοῦ τελεῖται κατὰ τὰς ἀπαιτήσεις τῆς πλειονοψηφίας.

Ἡ προκαταρκτικὴ ἐκπαίδευσίς συνίσταται εἰς τὴν παρὰ τῶν μουσουλμανοπαιδῶν, τῶν ἀγόντων ἡλικίαν ἐξ μέχρι δώδεκα ἐτῶν ἐκμάθησιν τῆς ἀντιγραφῆς, ἀναγνώσεως καὶ ἀπαγγελίας τοῦ Κορανίου, οὐδεμίαν φροντίδος καταβαλλομένης περὶ κατανοήσεως αὐτοῦ. Συνήθεια δ' ἐπικρατεῖ ν' ἀπαγγέλλωσιν οἱ μαθηταὶ τὴν ἱεράν βίβλον δις ἢ τρίς ὀλόκληρον κατὰ τὸ διάστημα τῆς εἰς τὸ σχολεῖον φοιτήσεως αὐτῶν· ταυτοχρόνως δὲ διδάσκονται τὴν γραφὴν, ἧτις παρὰ ταῖς Μωαμεθανοῖς εἶνε σχεδὸν τέχνη τις. Ἀδιήγητος εἶνε ἡ βραδύτης τῆς μεθόδου ἢν μεταχειρίζεται ὁ διδάσκαλος πρὸς σχεδίασιν τῶν δειγμάτων τῆς γραφῆς. Ἐλλείποντος χάρτου σχεδιάζει οὗτος ἐπὶ σανίδων καρύας, μετὰ προσοχῆς λελευκασμένων, τὸ ἀντιγραφησόμενον χωρίον τοῦ Κορανίου, ἕκαστος δὲ τῶν μαθητῶν ἐργάζεται χωριστὰ, οὐδαμοῦ ὑπαρχούσης ἐν χρήσει τῆς κατατάξεως καὶ κατὰ τὰς δυνάμεις τῶν μαθητῶν διαίρεσεως. Ἐντεῦθεν δ' ἐπέρχεται ἀπώλεια χρόνου σπου-

δαία. Ἀξιοσημείωτος δὲ εἶνε ἡ τελεία ἰσότης ἢ ἐπικρατοῦσα ἐν τοῖς προκαταρκτικοῖς τούτοις σχολείοις, ἐν οἷς τὸ τέκνον τοῦ πλουσίου παρακάθηται παρὰ τὸ τέκνον τοῦ πένητος, τῶν παιδῶν συνδεομένων διὰ τῆς προσευχῆς. Ὅταν δὲ μετὰ τὰς συνήθεις ἀσκήσεις, ὁ διδάσκαλος λαμβάνει τὸν λόγον, πράττει τοῦτο ὅπως ἐμβάλη εἰς τὸν νοῦν τῶν πρεσβυτέρων τὴν ἰδέαν τοῦ Μωάμεθ, ὅτε μὲν δι' ἰδίας διδασκαλίας, ὅτε δὲ δι' ἀπομνημονεύσεων. Εἰς τὴν ἰδέαν ταύτην ἀνάγονται τὰ πάντα, ἀνευ δ' αὐτῆς ἢ μωαμεθανικῆς διδασκαλίας δὲν θὰ εἶχε λόγον ὑπάρξεως. Ἴδού δὲ διὰ ποίων λέξεων ἐκφράζεται αὕτη: «Τὸ πρῶτον πρᾶγμα ὅπερ ἐπλάσθη εἶνε ἡ οὐσία τοῦ Μωάμεθ, ἐκ δὲ τῆς οὐσίας ταύτης ὁ Θεὸς ἐξήγαγεν ἅπαντα τὰ ὑπάρχοντα. Ὁ Θεὸς πρὶν ἢ πλάσῃ τὸν κόσμον, ἔσχεν ὑπ' ὄψει τὴν ἰδέαν τοῦ Μωάμεθ, ἡ δὲ ἰδέα αὕτη ἐξέπεμψε τρεῖς ἀκτίνες. Ἐκ τῆς πρώτης τῶν ἀκτίνων τούτων ὁ Θεὸς κατεσκεύασε τὸν οὐρανόν, ἐφ' οὗ ἀναπαύεται ὁ θρόνος του, ἐκ τῆς δευτέρας τὸν κόσμον ὃν κατοικοῦμεν, ἐκ δὲ τῆς τρίτης τὸν Ἀδὰμ καὶ ἄπασαν αὐτοῦ τὴν γενεάν. Πᾶν ὃ, τι ὑφίσταται λοιπὸν ὑπάρχει ὡς ἐκ τοῦ φωτός τοῦ Μωάμεθ καὶ οὐδὲν ὑπάρχει τὸ μὴ ἀπορρέον ἐκ τῆς οὐσίας αὐτοῦ. Κατ' οὐσίαν ὁ σκοπὸς ὃν προτίθενται ἐκεῖνοι εἰς οὓς εἶνε ἀνατεθειμένη ἡ ἐκπαίδευσις τῶν παιδῶν εἶνε τὸ νὰ καταστήσῃσι νοητὴν τὴν ὑπεροχὴν, δι' ἧς ὁ ἰσλαμισμὸς ὑπερβάλλει τὰς ἄλλας θρησκείας. Ἐντεῦθεν δὲ ὁράται κρεμάμενος εἰς τοὺς τοίχους ἐκάστου σχολείου καλλιγραφικὸς πίναξ ἀναγράφων τὸ ἐξῆς χωρίον τοῦ Κορανίου, ἐν ᾧ ὁ Μωάμεθ, ὀλίγῳ μεριμνῶν περὶ τῆς ἀληθείας, παριστάνει αὐτὸν τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ἀγγέλλοντα τὴν ἀποστολὴν αὐτοῦ εἰς τὸν κόσμον. «Ὁ τέκνον τοῦ Ἰσραὴλ, ὁ Θεὸς μ' ἀποστέλλει πρὸς ὑμᾶς, συνωδᾷ πρὸς τὰ ἱερὰ βιβλία, ἅτινα εἶχον ποιήσει γνωστὴν τὴν ἔλευσίν μου καὶ σὰς προαγγέλλω προφήτην ἔλευσόμενον μετ' ἐμὲ καὶ καλούμενον Ἀμὲδ».

Ἐν Βισκάρᾳ, ἧτις εἶνε ἡ σπουδαιότερα τῶν ὁάσεων τῆς Σαχάρᾳς ἕνεκα τῆς εὐφυίας τῶν κατοίκων τῆς, ἡ στρατιωτικὴ γαλλικὴ διοίκησις κατῴρθωσε νὰ συστήσῃ ἐν ἔτει 1851 σχολεῖον γαλλικόν, εἰς ὃ ἔσπευσαν πρὸς ἐκπαίδευσιν ἅπαντα τὰ παιδιά, ἀνήκοντα ὡς τὸ πλεῖστον εἰς τὴν βαρβαρικὴν φυλὴν, ἐπεδείξαντο δὲ πρὸς τοῦτο τοσαύτην προθυμίαν, ὥστε σήμερον ἡ γαλλικὴ γλῶσσα εἶνε ὅσον καὶ ἡ ἀραβικὴ συνήθης ἐν τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ. Σ**.

Εἶνε ἴδιον τῆς ἀδυναμίας τοῦ ἀνθρώπου νὰ συγχωρῇ τὰ πάντα εἰς ἑαυτὸν, μηδὲν δὲ εἰς τοὺς ἄλλους.

ΟΦΕΙΣ ΚΑΙ ΑΓΡΙΑ ΖΩΙΑ

ἐν Ἰνδίας.

Ἐπίσημὸς τις στατιστικὴ τοῦ 1870 ὑπελόγιζεν εἰς 11,416 τὸν ἀριθμὸν τῶν κατοίκων τῶν ἀγγλικῶν Ἰνδιῶν, οἵτινες εἶχον ἀποθάνει τὸ ἔτος ἐκεῖνο ἐκ τῶν δηγμάτων τῶν ἐρπετῶν. Ἄλλ' ἀφόβως δύναται τις νὰ βεβαιώσῃ ὅτι ὁ ἀριθμὸς οὗτος εἶνε πολὺ κατώτερος τοῦ πραγματικοῦ, καὶ ὅτι οἱ ἐκ δηγμάτων ἐρπετῶν θάνατοι ἀνέρχονται κατ' ἔτος ἐν Ἰνδίας εἰς πλείονας τῶν 20,000. Ὅντως δὲ κατὰ τὰς σημειώσεις, ἃς ὁ κ. Fayer, εἰδικῶς ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἀσχολήθεις, δημοσιεύει ἐν τῇ Φύσει, ἀνευ ὑπερβολῆς δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι ἀπὸ τοῦ 1870 μέχρι τέλους τοῦ 1880 150,000 ἢ 200,000 ἀνθρώπων ἀπέθανον ἐν Ἰνδίας δηγθέντες ὑπὸ ὄφρων.

Τούτου ἕνεκα ἡ ἀγγλικὴ Κυβέρνησις ἤσχυλῆθη εἰς ἐξέυρεσιν τῶν καταλλήλων μέσων πρὸς καταστροφὴν τῶν ἰσθύλων ὄφρων καὶ ἐξακριβώσιν τῶν συμβαινόντων θανάτων.

Εἶνε γνωστὸν ὅτι ἐν Ἰνδίας ὑπάρχει πλῆθος ποικίλων ὄφρων, λίαν ἐπικινδύνων, τῶν πλείστων δὲ καὶ θανατηφόρων. Φοβερώτατος ὁμολογεῖται ὁ κόβρας, οὗτινος τὸ δηγμα ἐπιφέρει τὸν θάνατον ἐντὸς ἡμισεῖας ὥρας. Κατὰ τὰ ἐπίσημα ἔγγραφα ἐν ἔτει 1880 οἱ ἐκ δηγμάτων ὄφρων συμβάντες θάνατοι ἀνέρχονται εἰς 19,060, οἱ δὲ τῷ 1881 εἰς 18,610. Ἐφρονεῦθησαν δὲ τῷ μὲν 1880 212,776 ἐρπετᾶ, δι' ἃ ἐδόθησαν ἀμοιβαὶ 11,663 ρούπια (ἡ ρούπια ἰσοδυναμεῖ πρὸς 2,50 φρ.) τῷ δὲ 1881, τὰ μὲν φρονεθέντα ἐρπετᾶ ἀνήλθον εἰς 254,968, καὶ αἱ δοθεῖσαι ἀμοιβαὶ εἰς 11,961 ρούπιας.

Ὡς πρὸς τὰ ληφθέντα μέτρα διὰ τὴν καταστροφὴν τῶν ἐρπετῶν, ταῦτα ποικίλουσι κατ' ἐπαρχίας. Οὕτως ἐν Βεγγάλῃ πᾶς ἰθαγενὴς καταστρέφων ὄφιν δύναται νὰ λάβῃ παρὰ προσώπων ἐπὶ τούτῳ ὀρισμένων ὑπὸ τῆς ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως πιστοποιητικόν, βεβαιούν τὸ εἶδος τοῦ φρονεθέντος ἐρπετοῦ, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ὁποίου δίδεται ἀμοιβὴ εἰς τὸν φρονεύσαντα.

Ἐν ταῖς βορειοδυτικαῖς ἐπαρχίαις αἱ ἀρχαὶ συνέτειναν εἰς τὴν σύστασιν εἰδικῶν σώματος ἀνδρῶν, ἔργον ἐχόντων τὴν καταδίωξιν τῶν ἐρπετῶν. Ἐκαστος τῶν ἀνδρῶν τούτων λαμβάνει μισθὸν 2 ρούπιας κατὰ μῆνα καὶ πρὸς τοῦτω ἀμοιβὴν 30 λεπτῶν διὰ πᾶν ἐρπετὸν φρονεόμενον καὶ ὑπερβαίνον τὸν ἀριθμὸν 20 κατὰ μῆνα. Τὸ σύστημα τοῦτο φαίνεται παραγαγόν λίαν εὐχάριστα ἀποτελέσματα. Ἐν Βούρμα δὲ ὁ ἀνώτατος διοικητὴς ἀπυνέμει ἀπαξ κατ' ἔτος ἀμοιβὴν ποικίλλουσαν μεταξὺ 10 καὶ 20 ρούπιων εἰς πάντα τὰ χωρία, ὧν οἱ κάτοικοι διεκρίθησαν εἰς τὴν καταστροφὴν τῶν ὄφρων.

Τέλος εἰς τινὰς ἐπαρχίας λιθογραφίαι χρωματισμέναι παριστάνουσι τὰ ποικίλα εἶδη τῶν ὄφρων πέμπονται εἰς τοὺς ἀστυνομικοὺς καὶ ὑγειονομικοὺς πράκτορας, οἵτινες οὕτω δύνανται νὰ γνωρίζωσι τὸ εἶδος τοῦ ὄφρος, ὅστις παρουσιάζεται αὐτοῖς, καὶ τὴν ἀμοιβὴν ἣν ὀφείλουσιν εἰς τὸν φρονεύσαντα αὐτόν.

Ἄλλὰ δὲν εἶνε μόνον τὰ ἐρπετᾶ, ὧν ὁ ὄλεθρος ἐπιδιώκεται. Μέγας ὠσούτως εἶνε καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν σαρκόβωρων θηρίων ἐν ταῖς Ἰνδίας, αἱ δὲ καταστροφαι ἃς ἐπιφέρουσιν εἰς τοὺς κατοίκους καὶ τὰ ποίμνια ἠνάγκασαν τὴν ἀγγλικὴν ἀρχὴν νὰ λάβῃ δραστήρια μέτρα πρὸς ἐξολόθρευσιν τῶν θηρίων, ὧν βρῖθουσιν ἐπαρχίασιν.

Κατὰ τινὰ στατιστικὴν τοῦ 1881 ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑπὸ τῶν θηρίων φρονεθέντων ἀνθρώπων ἀνῆλθε τὸ μὲν 1880 εἰς 2840, τὸ δὲ 1881 εἰς 2757· τὰ δὲ ὑπ' αὐτῶν καταστραφέντα ζῶα συνεποσώθησαν τῷ μὲν 1880 εἰς 55,850, τῷ δὲ 1881 εἰς 41,640.

Ἡ ἐξόντωσις καὶ τούτων, ὡς τῶν ἐρπετῶν, εἶνε ζήτημα χρόνου, ἐπιμονῆς καὶ χρημάτων. Ἡ τῆς Ἰνδικῆς κυβερνήσεως φαίνεται ἀπόφασιν ἔχουσα νὰ λάβῃ πάντα τὰ κατάλληλα μέτρα πρὸς θεραπείαν τοῦ κακοῦ. Ἡδὴ δὲ εἰς τὰς ἐπαρχίας, ἐν αἷς ἡ διώξις τῶν θηρίων ὀργανώθη συστηματικῶς καὶ ἐπιμόνως, ἐπετεύχθησαν ἀριστα ἀποτελέσματα.

Στατιστικὴ τις ἐπίσημος ὑπολογίζει τὸν ἀριθμὸν τῶν ὑπὸ θηρίων φρονεθέντων ἀνθρώπων οὕτω:

1875	φρονεούθ.	3735
1876	»	2327
1880	»	2840
1881	»	2757

Οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι παρατίθενται χάριν συγκρίσεως τῶν δύο τελευταίων ἐτῶν πρὸς τὰ 1875 καὶ 1876, ἐκ τῆς παραθέσεως δὲ καταφαίνεται ὅτι δὲν ὑπάρχει μεγάλη διαφορά μεταξὺ τῶν πρώην καὶ τῶν νῦν προξενουμένων καταστροφῶν εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Ἐν τούτοις ἡ τελευταία στατιστικὴ σημειοῖ ἐλάττωσιν τινὰ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν καταστροφῶν καὶ αὐξήσιν τοῦ τῶν καταστρεφόμενων θηρίων.

Ὁλεθριώτατα τῶν ζῶων φαίνονται ἐκ μὲν τῶν ἐρπετῶν ὁ κόβρας καὶ ὁ βουγκάρος, ἐκ δὲ τῶν θηρίων ὁ λύκος καὶ ἡ τίγρις. Τοιαῦτα θηρία ἐφρονεῦθησαν τῷ μὲν 1880 14,886, τῷ δὲ 1881 15,279. Ἐκ τοῦ τελευταίου τούτου ποσοῦ 1,557 ἦσαν τίγρεις καὶ 3,397 λεοπαρδάλεις. Διὰ τὴν καταστροφὴν τῶν θηρίων τούτων ἐδόθησαν ἀμοιβαὶ 91,850 ρούπιων (229,620 φράγκων).

Ἡ ἐν Ἰνδίας ἀγγλικὴ ἀρχὴ ἐζήτησε νὰ δι-

οργανώσῃ σώμα ἀνδρῶν, ἔργον ἀποκλειστικὸν ἐχόντων τὴν διώξιν τῶν θηρίων. Εἰς τινὰς δ' ἐπαρχίας διωργάνωσεν ἐν ὀρισμένοις ἐποχαῖς κυνηγεία κατὰ τῶν θηρίων δι' εἰδικῶν σώματος κυνηγῶν. Οὕτως ἐν Διναπὸρῃ διὰ τοιούτων κυνηγῶν ἐπετεύχθη ἡ ἐξόντωσις τῶν λύκων, οἵτινες ἐρήμωνον τὴν ἐπαρχίαν ταύτην.

Ἐν ταῖς κεντρικαῖς ἐπαρχίαις ὅπου αἱ τίγρεις εἶνε πολυαριθμόταται συνεστήθησαν σώματα κυνηγῶν, οἱς δίδονται ὀρισμένοι ἀμοιβαὶ διὰ τὴν καταστροφὴν ἐκάστου τοιούτου θηρίου. Τέλος δ' ἐπιτρέπεται εἰς τοὺς ἰθαγενεῖς τοὺς τοῦτο αἰτοῦντας νὰ διατηρῶσι ὄπλα καὶ ἐφόδια, ὑπὸ τινὰς ἐγγυήσεις, πρὸς διώξιν τῶν σαρκόβωρων θηρίων, ἡ δὲ κεντρικὴ Κυβέρνησις ἐνετείλατο εἰς τὰς κατ' ἐπαρχίας ἀρχὰς νὰ παρέχωσιν εὐκόλως τὰς τοιαύτας ἀδείας.

Τῆς ἀμοιβῆς ἡ ἀξία ποικίλλει πολὺ κατ' ἐπαρχίας. Ἐν Βούρμα ἡ διδομένη ἀμοιβὴ διὰ τὸν φόνον τίγρεις ποικίλλει μεταξὺ 5 καὶ 20 ρούπιων. Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τῆς Μαδράς εἶνε 50—500 ρούπια, ἐν δὲ τῇ τῆς Βεγγάλῃ 12—50. Ὁ φόνος πάνθηρος ἀμειβεταὶ ἐν Βεγγάλῃ διὰ 2—10 ρούπιων, ἐν δὲ Μαδράς δι' 25 ρούπιων. Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Oudh οἱ λύκοι πληρόνεται πρὸς 1—6 ρούπιας, ἐν δὲ Βεγγάλῃ πρὸς 5—20 Αἱ ὕαινα καὶ αἱ ἀρκτοὶ πληρόνεται πρὸς 1—12 ρούπιας.

Μεγάλως ὠσούτως πικίλλει ἡ ἀμοιβὴ ἐπὶ τῷ φόνῳ ἐρπετοῦ, κατὰ τὸ εἶδος αὐτοῦ καὶ τὴν ἐπαρχίαν, κυμαίνεται δὲ μεταξὺ 8 annas (1 φρ. καὶ 25) καὶ 2 ρούπιων.

Ἡ διαφορά αὕτη τῆς ἀμοιβῆς προέρχεται ἐκ τούτου, ὅτι τὸ παρεχόμενον ποσὸν εἶνε σημαντικώτερον ὅταν πρόκειται νὰ ἐξοντωθῇ θηρίον, ὅπερ κατέστη λίαν ἐπιφοδὸν διὰ τῶν καταστροφῶν ἃς ἐπήνεγκε.

Ὡς φαίνεται ἐκ τῶν ἀνωτέρω, γενικὸν τι σχέδιον διώξεως δὲν ἐγένετο ἐτι δεκτόν. Ἡ φροντίς αὕτη ἀφίεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὰς κατὰ τόπους ἀρχὰς, ὧν ὅμως αἱ προσπάθειαι προσκρούουσιν εἰς τὴν ἀδιαφορίαν τῶν ἰθαγενῶν καὶ τὴν περιφρόνησιν αὐτῶν πρὸς τὸν θάνατον. K*

Ἐν Καναδᾷ ζητοῦνται γυναῖκες. Ἐνεκα τῆς σπάνεως τοῦ γυναικείου φύλλου ἐν αὐτῷ οἱ μισθοὶ τῶν γυναικῶν ὑπερετιμήθησαν ὑπερβαλόντως· ἡ ἀδεξιωτέρα μαγειρίσσα λαμβάνει 2,000 φράγ. ἐτήσιον μισθόν, ἡ δὲ ἀύθαδεστέρα τῶν ὑπηρετριῶν 1,200 φρ.

Δὲν ὀμιλοῦμεν περὶ τῶν παιδαγωγῶν καὶ τῶν ἐν καταστάμασιν ὑπαλλήλων γυναικῶν, ὧν αἱ ὑπέρμετροι ἀξιώσεις ἱκανοποιοῦνται πληρέστατα.

ΤΟ ΚΑΡΑΒΙ ΤΟΥ ΠΟΤΑΜΟΥ

Καράβι δλοκαίνουργο, σημαιοστολισμένο,
του ποταμού κατέβαινε τὰ ἤτυχα νερά,
παπλάκιζε 'περήφανα, 'σάν κουρκος φουσκωμένο,
καὶ λέγει μὲ ἀνόητη χαρά·

• Πουλιά, ποῦ παίζετε 'φήλη, βαρκούλας τοῦ ἀγέρα,
καὶ κοσμογυρισμένα

Ἦτε μου, σὰς ἀπάντησε ποτὲ 'ς ὄλη τὴ σφαῖρα
καράβι 'σάν κ' ἐμένα;»

— «Σώπα, σκαρὶ τοῦ ποταμοῦ ! εἶδα ἐγὼ ξαφτέρια,
νὰ σκίζου ἀγρία νερά, ὅπου στερεὰ δὲν ἔχουν,
μὲ κύματα θεόρατα νὰ πιάνονται 'ς τὰ χέρια,
νὰ τὰ σκεπάζη ἡ θάλασσα κί' οἱ οὐρανοὶ νὰ βρέλουν
ἀπάνω τους κατακλυσμό,
νὰ πολεμοῦν 'σάν ἄλογα 'ς τῆς μάχης τὸ βρασιό,
νᾶχουν κομμάτια τὰ πανιά, τὰ ξάρτια τους σπασμένα,
καὶ νικηταὶ 'περήφανοι νὰ φθάνουν 'ς τὸ λιμένα! »

Ἐν Βιρσεβούργῳ, 1878.

ΑΡΙΣΤΟΜΕΝΗΣ ΠΡΟΒΕΛΜΙΟΣ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

— Ὁ ἱερεὺς τοῦ χωρίου ἤλεγξε τὸν χωρικὸν
Μῆτρον, διότι δὲν ἐφοῖτα εἰς τὴν ἐκκλησίαν.

— Διαβάξεις τοῦλάχιστον μόνος σου τὸ Εὐ-
αγγέλιο ; τὸν ἠρώτησε.

— Δὲν μ' ἔμαθ' ἡ μάνα μου γράμματα.

— Μοῦ φαίνεται, λέγει ὁ ἱερεὺς, πῶς δὲν θὰ
ξέρης ποῶς σ' ἐπλάσε.

— Ὅχι.

— Ὁ ἱερεὺς ἐρώτησ' τότε διερχόμενόν τινα παῖδα :

— Ποῖός σ' ἐπλάσε, μικρὲ ;

— Ὁ Θεός.

— Βλέπεις, λέγει τότε ὁ ἱερεὺς τῷ χωρικῷ,
πῶς σ' ἐντροπιάζει ἓνα τόσο μικρὸ παιδί ;

— Ἄμ' αὐτὸ δὲν εἶνε παράξενο, παπᾶ μου·
ὁ μικρὸς ἀκόμη προχθὲς 'γεννήθηκε, μὰ ἐγώ...
'ξέχασα ἀπὸ τότες.

* *

— Ὁ μικρὸς Ἀλέκος ἐπανερχεται ἐκ τοῦ σχο-
λείου μετὰ τῶν ἀδελφῶν του· ἐκεῖνοι ἔχουν
βραβεῖα, αὐτὸς δὲν ἔχει.

— Καὶ ποῦ εἶνε τὸ 'δικό σου βραβεῖο ; ἐρω-
τᾷ ἡ μητέρα.

— Ἦθελαν νὰ μοῦ δώσουν καὶ 'μένα, μαμὰ,
μὰ τοὺς ἐτελείωσαν πλεῖα.

* *

Ἐν τῇ ἀστυνομίᾳ.

— Ποῦ κάθεσαι ; ἐρωτᾷ ὁ ἀστυνόμος ἀνέ-
στιον λωποδύτην.

— Πουθενά.

— Καὶ σύ ; λέγει πρὸς τὸν σύντροφον αὐτοῦ.

— Κοντὰ 'ς τὸ σύντροφό μου.

ΛΗΘΕΙΑΙ

Ταῖαυτὴ εἶνε ἡ δύναμις τῆς δικαιοσύνης, ὡς-
τε καὶ αὐτοὶ οἱ ζῶντες διὰ τοῦ ἐγκλήματος
ἀδυνατοῦσι νὰ συντηρηθῶσιν ἀνευ μικροῦ τινος
μορίου δικαιοσύνης. Ὁ κλέπτης, ὁ ἀπατῶν ἢ
ἀδικῶν τινα τῶν συνενόχων του δὲν δύναται
ἐπὶ μακρὸν νὰ ἐξασκήσῃ τὸ ἐπάγγελμά του.

Ἐλεύθερος εἶνε πράγματι οὐχὶ ὁ ἔχων καλὸν
κύριον, ἀλλ' ὁ μὴ ἔχων κανένα κύριον.

Δυστύχημα εἶνε τὸ νὰ μὴ ἐδοκίμασέ τις δυσ-
τυχίας ἐν τῷ βίῳ του.

Τοῦ δυστυχοῦς τὸ πρόσωπον εἶνε ἱερὸν.

Ὅτι εἰς τὸ πλοῖον τὸ ἔρμα, τοῦτο εἰς τὸν
ἄνθρωπον ἡ ἀρετὴ. Ὁ κεκτημένος αὐτὴν δια-
περᾷ ἀσφαλῆς καὶ ἀκλόνητος τὸ πέλαγος τοῦ
βίου, χωρὶς νὰ παρασύρηται καὶ νὰ κινδυνεύῃ
ν' ἀνατραπῇ ὑπὸ τῶν ἐκάστοτε παρουσιαζομέ-
νων κλυδῶνων.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἦθη τῶν Γιουράρ. Ἐν τῇ φύσει ἀναγινώ-
σκομεν λίαν περιέργους πληροφορίας περὶ τῶν
ἠθῶν τῆς φυλῆς, ἡ ὅποια οἰκεῖ τὸ μεταξὺ Καν-
τῶνος καὶ Ῥάμο μέρος τῆς Κίνας. Οἱ ἰθαγενεῖς
τῆς χώρας ταύτης ἔχουσι φυσιογνωμίαν πολλῶ
χαρακτηριστικωτέραν τῆς φυλῆς των ἢ οἱ κυ-
ρίως λεγόμενοι Σίνοι, ἐξέχουσι δ' ἐπὶ φιλοξε-
νία. Αἱ γυναῖκες δὲν ἀκρωτηριάζονται τοὺς πό-
δας, φέρουσι δὲ γραφικὴν ἀναβολὴν ἀναμιμνή-
σκουσαν ὀλίγον τὴν ἀρχαίαν ἐνδυμασίαν τῶν
Ἐλβετιδῶν καὶ Τυρολιδῶν. Ἰδοῦ δὲ πῶς συ-
νάπτονται οἱ γάμοι ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ. Κατὰ
τὴν πρώτην τοῦ ἔτους πᾶσαι καὶ πάντες οἱ
ἄγαμοι τοποθετοῦνται κατὰ μῆκος χαράδρας
τινὸς ἐνθεν μὲν αὐτῆς οἱ ἄνδρες, ἐκεῖθεν δὲ αἱ
γυναῖκες. Ἐκάστη νεάνις βάλλει σφαῖραν ὑπὲρ
τὴν χαράδραν, ὁ δὲ συλλαμβάνων αὐτὴν καθί-
σταται ὁ εὐτυχὴς σύζυγός της. Βεβαιοῦται ὅτι
αἱ νεάνιδες εἰσὶ δεξιόταται περὶ τὸ παίγνιον
τοῦτο, ὥστε ὁ ὑπ' αὐτῶν προτιμώμενος νέος εἶνε
πάντοτε βέβαιος ὅτι θὰ συλλάβῃ τὴν σφαῖραν.
Περιηγητὴς δὲ τις ἀνεῦρεν ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ τὸ
ὑπὸ τοῦ Μάρκου Πόλου ἀναφερόμενον παράδο-
ξον ἔθιμον, τὸ καὶ ἐν τῇ Βισκαίᾳ γνωστὸν καὶ
ἐπὶ μακρὸν ἀκμάσεν. Κατὰ τὴν γέννησιν βρέ-
φους ὁ ἀνὴρ κατακλίνεται ἐπὶ τριάνοντα ἡμέ-
ρας, τῆς γυναικὸς ἐκτελοῦσης τὰ ἔργα οὐ μύ-
νον ἐαυτῆς, ἀλλὰ καὶ τὰ τοῦ συζύγου της.